

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

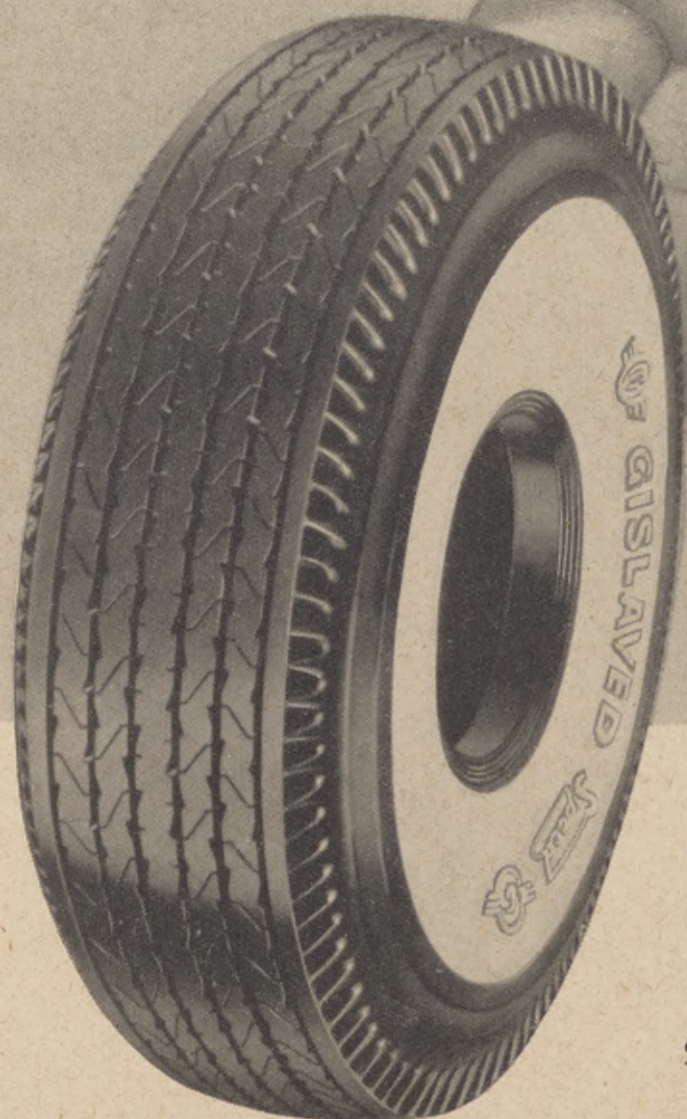
N:r 5 Maj

1958 Pris 1 krona

Status

Ur mästarehand

GISLAVED

SVENSKA GUMMIFABRIKS AB
GISLAVED

Kontrollmärke
lagligen skyddat

21:a årg.

Nr 5 - maj 1958

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.

Prenumerationspris:
Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

Annonspriser:

Omslagets sista sida 500:—
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

SÖDERBY BYGGS OM	4
SERUM MOT CANCER	5
(pressklipp)	
MARATONSKRIVAREN WALTER SCOTT	6
SKA NI OPERERAS?	8
HANDIKAPPADE I MALMÖ ..	12
VILL VI HA BARN?	14
OM ALKOHOLISTVÅRDEN ..	16
DÖVSKOLAN MANILLA	18
(bilduppslag)	
AUKTION PÅ KVINNOR	20
ISMAEL	22
(novell av G. Hörberg)	
BILDKRYSS	30
SCHACK	31

Högre trafiksäkerhet kräver bättre vägar och bilkontroll

Mot all förmodan har dödsrisken på våra vägar minskat kraftigt under senare år — dvs. om man ställer antalet dödsoffer i relation till antalet fordon. Enligt ett diagram i Dagens Nyheter, vilket bygger på statistiska uppgifter från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, var dödsrisken 1957 inte ens hälften så stor som 1947. Antalet trafikdödade har alltså krympt med mer än 50 procent under denna tioårsperiod, om man jämför dödssiffrorna med antalet motorfordon de olika åren.

Denna relativa minskning av dödsolyckorna är i och för sig glädjande, men den kan inte undantränga det faktum, att 889 människor dödades i trafiken i fjol. Det är absolut sett en hög siffra, ja, den är högre än siffran för döda i lungtuberkulos. Trafikdöden och trafikolyckorna över huvud taget utgör nu ett av de största socialmedicinska problemen. Radikala åtgärder måste till för att öka säkerheten på våra vägar.

I årets "trafiksäkerhetsproposition" ges flera goda förslag. Bl. a. kan nämnas ökade möjligheter att införa lokala fartbegränsningar och stopplikter vid järnvägs korsningar. Den mossbergska tanken på en allmän hastighetsbegränsning återfinns inte, vilket man bör vara glad för. Den "lämpliga" farten varierar starkt beroende på vägens kvalitet, förarens rutin, trafiktätheten och väglaget m. m. En schablonmässig allmän fartgräns kan därför vara till mera skada än nytta, genom att maximifarten också kan bli minimifarten för många trafikanter. Ett

verkligt skydd mot för höga hastigheter kan man inte få, om man inte sätter gränsen mycket lågt — 40 eller 50 km/tim — vilket är praktiskt otänkbart.

Det finns dock mycket man saknar i propositionen, mycket som skulle kunna minska trafikolyckorna. Låt oss börja med de obehagade järnvägsövergångarna, som är flitiga hantlangare åt trafikdöden. Är det verkligen ogörligt att utrusta varje övergång med åtminstone ljud- och ljussignaler? Visst skulle det kosta en hel del, men investeringen bleve säkert lönande på lång sikt.

Vidare är det önskvärt, att fordonskontrollen utökas, så att alla bilar blir obligatoriskt besiktigade med jämna mellanrum, t. ex. vart tredje år. Många trafikfarliga skrotlådor rullar nu fram på vägarna som livsfarliga minor. Och varför inte föreskriva i lag, att varje bil skall vara utrustad med säkerhetsseklar?

Även förarnas lämplighet att köra bil bör omprövas med några års intervaller. Det finns exempelvis en mängd körkortsinnehavare, som nästan glömt bort att köra ett motorfordon, som genom en begynnande senilitet fått en alltför lång reaktionstid eller som tack vare fysiska eller psykiska sjukdomar blivit olämpliga att sitta vid ratten.

Efter uppenbart vårdslös eller okunnig körning borde körkortet förresten dras in lika konsekvent som vid rattfylleri — alltså även om ingen olycka inträffat. Domstolarna har på senare tid börjat döma nyktra fardårar lika strängt som rattfyllerister, vilket är en klok praxis. De nyktra och medvetet hänsyns-

Smittkoppor i aderton länder

Fall av smittkoppor, en del av dem med dödlig utgång, förekom 1956 i inte mindre än 18 länder, bland dem Italien, Västtyskland och England, rapporterar världshälsorganisationen WHO. Det är därför skäl att strängt hålla fast vid vaccineringskravet i alla länder, även där sjukdomen inte har förekommit på senare år. Smittan kan nämligen lätt införas med resande från utlandet.

Saken har behandlats vid ett möte i Genève av en specialkommitté inom WHO med uppgift att övervaka internationella hälsovårdsbestämmelser i 170 länder och områden. Kommittén varnar hälsovårdsmyndigheterna mot att invägga sig i förhoppningen att smittkoppor är en fara som hör det förgångna till. Särskilt viktigt är det att all personal, som har med turister och med resenärer över huvud att göra, är vaccinerad och att immuniteten hålls effektiv genom förnyad vaccinering vid behov.

Av de 18 länderna som förra året anmälde fall av smittkoppor som införts genom resenärer från utlandet fick 8 epidemier, nämligen England, Italien, Ceylon, Ghana, Iran, Libanon, Sierra Leone och Sudan. I de återstående tio förekom bara enstaka fall av sjukdomen, dvs. i Grekland, Holland, Västtyskland, Argentina, Jordan, Indien, Irak, Paraguay, Uruguay och Syrien. Vikten av absolut effektiva skyddsåtgärder framhåller WHO mot bakgrunden av att läkare vid flera tillfällen under epidemierna förra året blev smittade och en del av dem dog. Hälsovårdsmyndigheterna bör därför noga hålla sig underrättade om riktiga vaccineringsmetoder och om de olika vaccinens styrka. I detta sammanhang rekommenderar WHO användning av torr vaccin för masskampanjer. Torr vaccin är lätt att transportera och lämpar sig även för tropiska klimat.

lösa fortkörarna är lika farliga som de flesta onyktra förarna — och därtill kommer, att de är betydligt fler till antalet. Om man riskerar andras liv genom exempelvis en vansinnesomkörning, så bör det inte vara en förmildrande omständighet att vara nykter.

På tal om vårdslös körning vill vi gärna efterlysa en bättre körkortsutbildning. Det brister f. n. allt för mycket hos bilskolorna, då det gäller landsvägskörning och vinterkörning. Det är nog så bra att kunna backa perfekt runt ett gathörn och att kunna starta i en backe, men det är viktigare att få lära sig hur man bromsar på snöväg och hur man klarar en sladd i en landsvägskurva.

Och till sist: Många liv skulle kunna sparas, om man rensade bort dödskurvor, korsningar med skynd sikt och alla andra dödsfallor på gator och vägar. Men det ser ut att bli ett önskemål på lång sikt — på alltför lång sikt. Tyvärr.

AKE ROOS

● MARATONSKRIVAREN ...

(Forts. fr. sid. 7)

den genompraktiga Jeanie Deans i "Midlothians hjärta" har många karaktärsdrag gemensamma med Charlotte Scott.

Scott strävade aldrig i första hand efter historisk exakthet; hans huvudpersoner är merendels helt uppbyggda. Men han strävade efter och uppnådde också historisk sanning i en annan och djupare mening: äkta lokalfärg, äkta folkkaraktärer, äkta "stämning". Det oefterhärmliga och odefinierbara helhetsintrycket är Scotts styrka och man torde en smula utslitet men riktigt kunna karakterisera hans konst som en trollkarls förmåga att göra det förflutna levande. En överlägsen kompositionsförmåga, humor, sund balans och bred och djup mänsklighet sammansmälter också till denna helhetsverkan.

Fram på 1840-talet började det i Sverige bärgas en rik skörd av historiska romaner och noveller, och åkrarna hade genomgående plöjts med Scotts kalvar. De svenska författarna var inte ensamma om upptäckten av den store på Abbotsford och av historien som romanstoff: de

Söderby byggs om för 7 miljoner

Stockholms stadsfullmäktige har nu enats om en genomgripande ombyggnad och modernisering av sanatoriet Söderby sjukhus. Sjukhusdirektionen hade lagt fram ett förslag, som skulle kosta åtta miljoner ungefär, men fullmäktige prutade ned summan med 900.000 kr. Arbetet delas upp i fyra etapper, och till den första etappen anslog man 2,54 miljoner.

Genom ombyggnaden minskas antalet vårdplatser från nuvarande 448 till 290. Högst fyra sängar skall finnas på varje rum, och en- och tvåmansrummen ökar i antal. För de uppegående patienterna blir det matsalar, dag- och rökrum, och varje vårdavdelning får möjlighet till tvätt av kläder och annan klädvård. Alla rum skall ha garderob och eget tvättrum. Arbetsterapin och fritidssysselsättningen får modernare lokaler.

För de bortprutade 900.000 kronorna skulle man bl. a. uppfört en entrébyggnad med vänthall samt bio- och teaterlokal. En samlingslokal försvinner därför och blir stället biograf.

I många år har moderniseringen av Söderby varit påkallad, och det är glädjande, att den nu äntligen blir av — även om man beklagar prutningen på 900.000 kr. Då ombyggnaden genomförts är Söderby inte längre en skamfläck på Stockholms sjukvård.

befann sig i sällskap med författare runt om i världen. Både Balzac och Dickens var Scotts lärjungar, och här i landet märker vi i första hand Crusenstolpe, Per Sparre, Z. Topelius och Georg Starbäck.

När man läser de historiska svenska 1800-talsromanerna och begrunder handlingsmönstret hos deras huvudfigurer, kommer man dock tyvärr nästan alltid att tänka på Erik IV:s replik i studentspexet, när han med majestätisk beslutsamhet förklarar:

— Jag skall nu ut och irra omkring på landsbygden, iklädd bondekläder och förvirrad till mina sinnen

Det är knappast risk för att man skall behöva göra liknande reflexioner vid läsningen av mästaren Scotts romaner.

Sture Wahlström

Verksamt cancerserum kan väntas

"Laborator med. dr Bertil Björklund, Statsbakteriologen i Stockholm, har fått 70.000 kr av Riksföreningen för kräftsjukdomarnas bekämpande", meddelar *Expressen*. "Pengarna är avsedda för hans arbete med ett serum mot cancer. Expertisen talar om en ny epok och ett av de senaste årens mest lovande forskningsuppslag på området.

Enligt professor Gard står Björklund och hans medarbetare mycket nära den slutliga lösningen. Gard anser att man kan hoppas på en ny epok inom cancerforskningen.

En av de förhoppningar man nu tycks kunna hysa om ett kommande vapen mot cancer bygger på följande faktum: Det är möjligt att framställa antikroppar mot olika celler i organismen, också mot elakartade tumörceller.

Dr Björklund har på hästar sprutat material från cancersvulster. Djuren bildar därvid antikroppar mot det sprutade materialet. Blodserum från hästarna påverkar och förstör tumörceller i vävnadskulturer.

Det ligger inom möjligheternas gräns att framställa antikroppar med den speciella egenskapen att de dödar elakartade tumörceller utan att skada friska celler.

Ytterligare immunologiska undersökningar tyder på att cancerceller har ett speciellt antigen som inte kan påvisas i normala celler.

Det innebär att serum som tillverkas med hjälp av en tumörsort också kan vara verksamt mot en annan. Men man måste komma ihåg att det än så länge är fråga om laboratorieförsök.

Någon behandlingsmetod med serum eller vaccin finns ännu inte. Mycket arbete återstår innan en sådan metod blir klar."

Familjeläkare eller poliklinik?

"Bland de praktiserande läkarna har den nuvarande överdimensioneringen av sjukhusens öppna vård och samordningen med övrig öppen vård skapat viss bitterhet", skriver *Socialmedicinsk Tidskrift*. "De anser med rätta att den öppna mot-

tagningen inte till någon del borde få skötas av underläkare fränsett möjligen jourfall där tvekan icke råder om inläggning skall ske. Den praktiserande läkarens erfarenhet och kunnighet överträffar i regel underläkarens.

Det har drivits en väldig propaganda direkt och indirekt av myndigheter och huvudmän för den öppna vården vid sjukhusen. De sjuka har därför fått den uppfattningen att tillfredsställande undersökningar inte kan ske annat än på lasarett. Ett känt förhållande är också att tekniken inom sjukvården överskattas av allmänheten.

Samtidigt som de ökande kullarna av nya läkare planmässigt bör fördelas att fylla det faktiska och latent behovet inom den slutna sjukhusvården och i den öppna vården utanför sjukhusen, måste allmänheten lära sig förstå att hemortsläkaren, familjeläkaren, den erfarna praktikern, i regel kan ge en pålitligare och mera varaktig hjälp än de unga assistenterna på sjukhusen förmår."

Arbetsresor farliga

"Den ökade frekvensen av hjärtsjukdomar under de senaste decennierna har gjort att dessa sjukdomars sociala betydelse börjat beaktas på arbetsplatserna", framhåller dr *Leo Noro* i en notis i *Nordisk Medicin* med anledning av en kongress för arbetsmedicin. "De hjärtsjukas arbetskapacitet har emellertid ofta undervärderats. Många undersökningar visar att hjärtsjukas arbetsförmåga kan vara fullt jämförbar med friska människors, ifall arbetsmiljö och arbetsuppgifter anpassas efter sjukdomens art. I stora industrisamhällen kan vägen från hem till arbete vara så lång att resorna till och från arbetet påverkar hjärtats tillstånd mera än själva arbetet. Man har konstaterat att koronarsjukdomarna är iögonfallande vanliga hos personer med ansvarsfullt intellektuellt arbete. Arbetet som sådant kan dock knappast göras ansvarigt för uppkomsten av dessa sjukdomar. Snarare orsakas de av dessa personers levnadsvanor och höga levnadsstandard. Högt blodtryck är ovanli-

gare hos grovarbetare än hos personer som i sitt arbete utsättes för en påtaglig nervstress. Hjärtmuskelsjukdomarna är däremot vanligast i samband med hårt kroppsarbete. Vissa faktorer i arbetsmiljön kan påverka cirkulationsapparaten. Bland dessa må nämnas kolmonoxid, bly, kolsvavla samt lungretande gaser. Även efter elektriska stötar kan man konstatera hjärtrubbningar."

Preventivmedel gratis

"Ett gigantiskt projekt för att begränsa och småningom stoppa den väldiga befolkningstillväxten i Indien har i dagarna nått det praktiska arbetsstadiet, då landets hälsovårdsministerium börjat distribuera fria preventivmedel i tablettform till tusentals byar", rapporterar *Expressen*.

"Projektets fullständiga framgång är absolut nödvändigt om myndigheterna skall kunna hindra att folkökningen 'äter upp' den standardhöjning som landets ekonomiska och industriella expansion är avsedd att ge.

Indiens folkmängd uppskattades av FN år 1955 till 381 milj. Sedan dess räknar man med en årlig ökning av fem milj. individer.

Den enda möjligheten att stoppa tillväxten och hindra ytterligare överbefolkning är att genomföra familjeplanering, dvs. barnbegränsning. Trots detta har den pågåendeaktionen för att snabbt minska folkökningen mött mycket motstånd och många invändningar.

Kritik har också riktats mot att preventivmedlen utdelas gratis, och först efter långa diskussioner lyckades man genomdriva att projektet helt bekostas av staten.

— Det är väl använda pengar, säger en representant för regeringen. I det långa loppet är en sådan vaginaltablett värdefullare än en säck vete."

Redaktionen ansvarar ej för insända manuskript, teckningar och foton, som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar kl 18—19 och fredagar kl 14—16.

UR PRESSEN

Maratonskrivaren på Abbotsford

Även om Walter Scotts namn låter som en ordlek, kan man knappast låta bli att se det som en symbol: Skottland är allt i hans diktning, även om några av hans mera kända arbeten har andra motiv. Omedelbart föregången av den geniale lyrikern Robert Burns, är Scott den förste som för in Skottland i världslitteraturen genom sina historiska romaner, vilka dessutom innebär ett nyskapande av hela den moderna romankonsten.

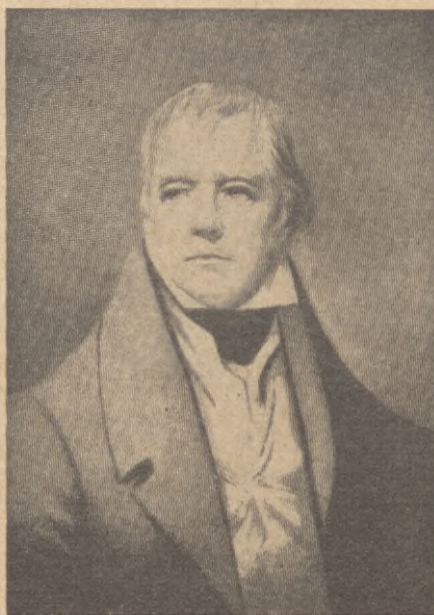
Inte mindre än 74 historiska romaner hann denne verkliga maratonskrivare med från debutåret 1802 till sin död 1832! Ändå orkade han med ett flertal diktsamlingar, essäer och samlingsverk samt medarbetade i en mängd tidningar och tidskrifter osv.

Denna enorma flit hade dock sina alldeles speciella orsaker, till vilka vi skall återkomma längre fram.

Walter Scott föddes i Edinburgh den 15 augusti 1771. Genom fadern, som var jurist, härstammade han från den gamla klanen Scotts of Harden, genom modern från den urgamla engelska släkten Swinton. Under hela sin barndom var han sjuklig. I tvåårsåldern angreps han av en infektionssjukdom som förorsakade partiell lamhet i högra foten, och detta lyte fick han sedan dras med hela livet.

Redan som liten pojke läste han kopiöst. I synnerhet var han intresserad av gamla engelska riddarhistorier, fornfranska historiska böcker och italiensk äventyrlitteratur. I fjorton-femtonårsåldern började han studera biskop Percys berömda samlingar av engelsk poesi. De gjorde, berättar han själv, ett outplånligt intryck på honom. Dag och natt satt han och läste dessa dikter, tills han kunde dem praktiskt taget utantill.

Han skulle bli klassiskt bildad var meningen och gick därför i den s. k. Lärda Skolan i Edinburgh, där man enligt tidens sed huvudsakligast läste språk. Emellertid slog unge

Sir Walter Scott

Walter snart om och beslöt sig för att bli jurist, liksom fadern.

Det blev han också, men jämsides med de juridiska studierna bedrev han olika slag av litterär verksamhet och överraskade 1796 släkt, vänner och bekanta med att utge en översättning av Gottfried August Bürgers berömda dikt "Leonore". Tre år senare gjorde han en ypperlig tolkning av Goethes "Götz von Berlichingen" och 1802 utkom hans samling av de skotska gränsbarnas sånger, "Minstrelsy of the Scottish border". Från och med sistnämnda år inträdde han också som medarbetare i några tidningar.

I sin egenskap av jurist avancerade han 1806 till domstolssekreterare, men för den sysslan fick han inte — ty så galna var de statliga bestämmelserna — uppbära någon lön förrän 1812!

Efter de första stora bokhandelsframgångarna uppgav han emellertid sin juristverksamhet för att helt ägna sig åt författarskap. Samtidigt ingick han också som delägare i ett tryckeri, som ägdes av hans skolkamrat och gode vän James Ballan-

tyne. Tillsammans med dennes bror, John Ballantyne, grundade han dessutom en förlagsfirma, John Ballantyne & Co.

Bröderna Ballantyne visade sig tyvärr inte särskilt skickade för sina uppgifter, och 1813 kom det till en kris, som man endast med yttersta möda lyckades avvärja. Dvs. det var Scott som fick punga ut med sekinerna, och detta var alldeles särskilt betungande för honom just då på grund av att han två år tidigare hade köpt det gamla skotska godset Abbotsford, vilket slukade massor av pengar.

Trots de ständiga ekonomiska bekymren beslöt han emellertid att fortsätta författarskapet. Lyriken gav han dock på båten och övergick helt till att skriva omfattande historiska romaner. Den första, "Waverly eller för sextio år sedan", kom 1814 och sedan följde i rask takt den långa serie av romaner som skapat Scotts bestående världsberrömmelse. "Guy Mannering" utkom 1815, "Fornforskaren" 1816 och "Rob Roy" 1818. Sistnämnda år förelåg även mästerverket "The Heart of Midlothian" (Midlothians hjärta). Dess handling tilldrar sig kring det gamla straffängelset i Edinburgh och har, trots sin tunga omständlighet, en spänning som måste tillfredsställa även en bortskämd nutidsläsare.

Det av Scotts verk som stått sig bäst är utan tvekan "Ivanhoe", som bryter sig ut ur den skotska miljön och för läsaren till Vilhelm Erövrarens England. Den boken med dess inströdda skildringar av den ädle rövaren Robin Hood har varit oräkneliga pojkars favoritroman, men den fånglar även äldre läsare, framför allt genom sin sällsamt visionära medeltidsstämning.

Vilhelm Moberg, som själv haft stora framgångar med just historiska romaner, har i en litterär essä skrivit bl. a. följande om "den store på Abbotsford":

"Scott är varken mer eller mindre än Romanen själv, som i och med 1800-talets begynnelse kommer in i världslitteraturen och överskuggar hela århundradet. Scott är även ett Land, som han har gjort känt jorden över. Mina föreställningar om Skottlands natur och människor har jag

KULTURELLT

Den engelske tecknaren C. E. Brock visar här hur en skotte förgäves försöker få en annan skotte att skratta åt en god historia. Walter Scott fick sina landsmän att både skratta och vara allvarsamma genom sina noveller och romaner.

A Good Story Wasted.

krakter brutna. Han drabbades i februari 1830 av ett slaganfall, men trots vänners och läkares varningar fortsatte han att arbeta praktiskt taget dygnet runt. Ett år senare kom ett nytt slaganfall, och då lät han sig äntligen övertalas att resa till Södern för att vila sig en tid. Regeringen ställde ett av flottans vackraste fartyg till hans förfogande och med detta kryssade han under ett års tid omkrig i Medelhavet och Sydatlanten.

Någon hälsoförbättring blev det dock inte, och då Scott småningom började förstå att slutet var nära, ställdes färden hemåt. Han avled på Abbotsford den 21 september 1832.

Att Walter Scott själv genom alltför lättsinniga penningplaceringar bidrog till den stora ekonomiska katastrofen, är till fullo klarlagt, men detta gör ju inte hans prestationer under stutskedet av sitt liv mindre beundransvärda. I sin dagbok skrev han strax efter det han fått meddelandet om förlagskonkursen: "Jag vill ro rakt emot stormen, tills jag dör; jag vill ej låna en styver av någon människa." Under fyra år skrev han ihop 70.000 pund, 22.000 pund fick han ut på en försäkring, och dessutom fanns några smärre tillgångar i sterbhuset. Inom endast ett år efter Scotts död hade samtliga fordringsägare fått vad de skulle ha.

Scott var väsentligen en folklig skald och författare, och framförallt var han skotte. Hur långt han än sände sin blick ut över världen och den mänskliga tillvaron, förblev han Skottland och Abbotsford trogen. En kritiker säger om honom: "De sista sex åren av sitt liv skriver han ihjäl sig för att få behålla sitt Abbotsford, men han faller på sin post som en äkta son av sitt land: hederlig, styvsint men oböjd."

Det sägs att hans hustru, den franskfödda Charlotte Charpentier, som flytt undan revolutionen till England, var "en mycket osentimental kvinna" och att även hon tog de svåraste motgångar och missräkningar med jämnmod. Detta kan kanske i viss mån förklara Scotts fantastiska fysiska och psykiska ut hållighet, och kanske förklarar det dessutom att så många av de kvinnliga huvudpersonerna i hans romaner är synnerligen puritanska och i besittning av en oftast betvingande karaktärsstyrka. Man torde knappast gissa fel om man antar att t. ex.

(Forts. sid. 4)

från honom, och de låter sig nu icke rubba. Sir Walter råkade vara född i ett land vars historia kunde förse honom med dramatiskt stoff i oändlighet. Den som älskar att läsa om idyller, fredlig id och oblodiga händelser skall icke studera Skottlands historia."

Scott skrev på några få år ett trettio-tal romaner. Hans produktionsförmåga har väl i senare tid endast överträffats av Edgar Wallace och George Simenon, och i det gångna av spanjoren Lope de Vega, alla tiders störste mång- och maratonskrivare.

Alla Scotts böcker gick ut i väldiga upplagor och han var snart världsberömd. Han adlades 1820, blev medlem i en mängd lärda sällskap och utnämndes till hedersborgare i Edinburgh och Cork. Vid sina besök i London blev han firad som en furste, och då han 1825 besökte Irland artade sig hans färd till ett formligt triumftåg.

Hans inkomster var mycket stora. Under åren 1820—1825 inhöstade han på sina böcker mer än 50.000 pund sterling.

Pengarna användes huvudsakligen till underhålls- och förbättringsarbeten på Abbotsford, dit beundrare från hela världen kom och ville träffa "den store skotten".

Men så, 1826, kom katastrofen. Scotts förläggare gjorde konkurs, och eftersom även bröderna Ballantyne drogs med i denna, fann sig den olycklige författaren plötsligt betungad med en skuld på inte mindre än 130.000 pund (i det närmaste 2.400.000 kronor). Med stoiskt lugn bar han dock denna fruktansvärda motgång, avböjde kategoriskt alla vänliga erbjudanden om hjälp och fattade det vanvettiga beslutet att försöka med sin penna befria sig från skulden.

Genom en flit, som var helt mirakulös, lyckades han åren 1826—1828 avbetala 40.000 pund på den väldiga skulden, men då var också hans

Ska Ni opereras för lungtbc?

En dag börjar läkarna tala om operation med er. Ni har väntat det, hoppats att det inte skulle behövas, väntat på andra besked från läkaren, samtidigt varit beredd. Nu har Ni hört ordet OPERATION. Det gäller Er själv denna gång. Hur tar ni det? Är ni nervös? Säger ni nej?

Mycket beror naturligtvis på er situation, er erfarenhet av sjukdomen. Är man ung, i början av den första sjukdomsperioden, känns det svårt. Eller om man är kvinna.

En ung kvinna: — "Nu får jag ett hemskt ärr på ryggen. Sen kan jag inte visa mig på en badstrand mer."

Men ni bör inte känna er rädd och ni bör inte säga nej. Ni skall inte rymma er väg. Förlåt mig min paradox, men ni bör vara glad för att ni är så frisk att det går att operera er. Det finns många som har varit sjuka så länge att kroppen inte orkar med en operation.

Det känns mycket hårdare för en sådan människa att få höra orden: — "Tyvärr... Det blir ingen operation."

Jag har upplevt bägge dessa situationer. Och jag vet vilken glädje man erfar, när ordet "tyvärr" till sist utbyts mot "operation".

Då öppnar sig för långliggaren nya perspektiv. I tio års tid har han vandrat mellan sanatorier och konvalescenthem. Tro inte att han blir överdrivet förhoppningsfull. Han vet att man inte blir en ny människa. Men han kan planera sitt liv igen. Han kan åter börja hoppas.

Docent Birath säger:

— Det är ju fortfarande så att operationen är en av de bästa åtgärderna för att åstadkomma full och säker hälsa i samband med en kronisk tuberkulös sjukdom. Den skräck för operation, som alltjämt sitter i hos många, härrör från den tiden, då operationen var förenad med mycket stora risker och då revbensoperationen, vilken ju var den mest använda förr i världen, ungefär var liktydig med "sista chansen". Och om man klarade sig över operationen, så skulle man sedan bli stympad och vanställd för all framtid.

Förhållandena nu är ju radikalt förändrade. Vi opererar med en helt annan säkerhet. Risken är ungefär 1/10 av vad den var för cirka 10—15

ERIK RANSEMAR

som nyligen opererats för lungtbc, ger här några personliga råd till lungsjuka, som går och väntar på sin operation. Han kompletterar sin egen erfarenhet med kommentarer av docent Gösta Birath, överläkare vid Renströmska sjukhuset i Göteborg.

är sedan och ändå gör vi mycket större operationer. Operationerna är ju heller inte så vanställande nu som de var förr i världen, sedan vi fått möjligheter att förebygga snedställningar med hjälp av sjukgymnastiken, och sedan vi mer och mer börjat göra sådana operationer, som inte förenas med revbensresektioner i större omfattning. Bröstkorgen blir således ganska oförändrad till sin form.

Även om den medicinska behandlingen har firat enastående triumfer, är det alltjämt så att de bästa och säkraste resultaten tycks erhållas genom en kombination av operation och medicinsk behandling. Om alltså patienten får ett råd att opereras, så har läkarna vägt operationsrisken mot den framtida risken att återinsjukna och kommit fram till att operationen innebär den säkraste vägen till hälsa.

Jag förstår så väl den känsla, som griper en patient som gått i årtal

på sanatorier och betraktat sig själv och blivit betraktad såsom "obotlig", när han får höra att det kanske finns möjligheter att på operativ väg få ett slut på detta tillstånd och komma i åtnjutande av den efterlängtdade hälsan. Jag kan tillfoga att någonting av samma känsla får också de läkare, som står ansvariga för behandlingarna. Att kunna hjälpa en sådan människa från en kronisk, som obotlig betraktad, sjukdom till hälsa och arbete igen, är något av det mest uppmuntrande och stimulerande en läkare kan tänka sig.

◇

Känner du smärtan? Hon är stark och stor med hemligt knutna nävar.

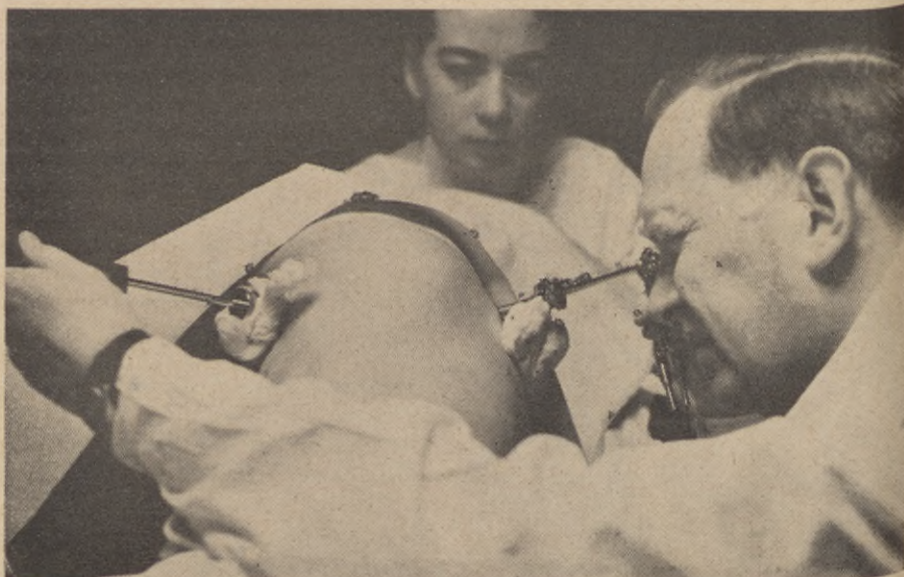
Känner du smärtan? Hon är hoppfull leende med förgråtna ögon.

Smärtan ger oss allt vad vi behöva — (Ur Smärtan av Edith Södergran)

Så går ni där och väntar. Eller ligger och tittar i taket. Ni tar permission då och då och kommer tillbaka och säger till era kamrater: "Jag förstår inte det här. Inte känner jag mig sjuk inte. Vad ska jag opereras för?"

Jag avundas er som känner er så. Ni har de bästa förutsättningar som finns för att klara av en operation.

Men akta er för att tro att det inte är så noga med vad ni gör nu när ni ändå skall opereras. Det blir dyra lärpengar som ni då får betala. Fus-

Docent Torsten Bruce vid Söderby sjukhus gör ett operativt lungingrepp, en kaustik eller s.k. bränning

Att ligga på sanatorium och vänta på besked om operation kan vara nervöst...

ka inte bort den viktiga förberedelse-tiden.

Sällan är någon utan vidare klar för operation. Ni måste gå igenom vissa undersökningar. Undersökningarna är värre än själva operationen, säger kanske någon till er. Tro honom inte. Kom ihåg, att likaväl som det inte finns någon tbc-sjuk med en exakt likadan sjukdomsbild som er, likaväl finns det ingen som upplever en provtagning likadant som ni. Tro inte heller att ni absolut måste gå igenom alla de prov som er granne har gått igenom.

Docent Birath:

— Det är ofrånkomligt att i en hel del fall åtskilliga undersökningar måste genomföras, om läkaren skall få en riktig och noggrann uppfattning om den sjukets tillstånd, om sjukdomens exakta lokalisering, om andningsresurserna och hjärtats kraft, som kommer att ställas på prov i samband med en operation. De flesta av dessa undersökningar är alls inte smärtsamma eller plågsamma men det är klart att det känns obehagligt t. ex. när styva instrument skall ned i luftrören. Hjärtundersökning (hjärtkatetisering) är ju också påfrestande men knappast smärtsam. Man får ju betrakta dessa undersökningar såsom ett slags försäkringspremie, som man betalar för att slutresultatet skall bli lyckligt och gott. Och kom ihåg att det

beror ingalunda bara på läkarna, hur resultatet blir. Vi ser påtagliga skillnader i resultaten hos sådana patienter, som lojalt och energiskt medverkar på det sättet, som de uppmanats till, och sådana som av en eller annan anledning inte kan utföra vad de rått till. Vi har också sett tråkiga följder av att hostteknik och andningsövningar inte inlärts ordentligt före operation. Eller i enstaka fall ignorerats.

Det är alldeles riktigt att det idealiska tillståndet för operationen är så nära hälsan att patienten för sin del säkert inte kan känna sig annat än frisk. Det värsta är, att denna känsla inte kan beräknas bli bestående, eftersom sjukdomen har en inneboende tendens att försämrans och det måste alltså komma en dag, då man är i sjukdomens våld igen. Med operation, i sådana fall där den rekommenderas, är den risken minimal.

Operationsdagen kommer. Vad händer den dagen? Ja, inte mycket som man kommer ihåg. Ni sover. Ni mår så bra som ni aldrig förr har mått. Ni får en ny underlig känsla i bröstet. Tacksamhet heter den sensationen. Ni blir ompysslad på ett sätt som inte kan väcka annat än beundran.

Men sen kommer provodagarna. Låt oss säga efter tredje dagen. Då avgörs det hur väl ni behärskar ert jag. Kanske ligger ni där och ångrar

att ni inte tränade "hoststötter" lite mer före operationen. Sjukgymnasten uppmanade er att träna alltemellanåt för er själv. Och att ni inte tränade in rörelseschemat för att lägga er på sidan. Mycket att ångra redan tredje dagen.

När kommer värken? Om man är en otursmänniska — som jag — så kommer den någon gång, men om man är en turmänniska — som ni — så kommer den aldrig över den smärttröskel som de smärtstillande preparaten bevakar. Självt försökte jag följa ett mycket drastiskt råd, som jag fick en gång av en gammal slagskämpe. Han sa: — "Känn aldrig efter, pojke."

Men när sjukgymnasten kommer bör ni hälsa henne med sydländsk artighet. Utan hennes hjälp skulle ni inte bli människa igen. I varje fall inte så fort. Hjälpt henne så gott ni kan. Har man bara gjort uppehåll en dag med andningsgymnastiken känner man hur mycket den betyder. Släpper man efter kan det bli synliga spår.

Docent Birath:

— Förloppet efter en operation kan vara ganska olika i olika fall. En tycks ha det ganska bra och ha förhållandevis lite smärtor. En annan har det verkligen besvärligt, har svårt att hosta upp, svårt med nattsömnen, plågsam värk osv, men alla dessa besvär är dock övergående. Och sedan är man i alla fall opererad och har en avsevärt förbättrad möjlighet att kunna definitivt få behålla hälsan. Och det kan ju vara värt en del besvär.

Strax efter operationen vill vi gärna, att patienten skall komma upp ur sängen och komma igång för att förhindra komplikationer till operationen, dvs. de mera allmänkirurgiska komplikationerna såsom blodpropp, stelhet i leder, muskelsvaghet, etc. Men när man kommit över de första 2—3 veckorna anser vi det vara rådligt att hålla sängen på nytt under någon längre tid för att med de kända medicinernas hjälp söka definitivt få bukt med alla kvarvarande härddar i organismen. Det är ju självfallet, att inte varje bacill kan avlägsnas med operationskniven, en hel del kommer att bli kvar. Och det är dessa bakterier och dessa sjukdomshärddar, som det nu gäller att definitivt nedkämpa. Därför håller vi på en tre månaders behandlingstid på sjukhuset före utskrivningen. I själva ver-

(Forts. sid. 13)

Vårdavgifterna bör inte höjas

I förra artikeln nämndes att social- och inrikesdepartementen också föreslagit en ändring av sjukhjälpstiden för pensionärer avseende sjukvårdsförsäkringen. Man föreslår att den förlänges från 3 till 6 månader. Skälet för denna ändring är inte precis en vilja till att i och för sig förbättra sjukförsäkringen för de folkpensionerade. Den föreslagna förbättringen är helt enkelt en åtgärd som föreslås för att dämpa den ogynnsamma effekten av ett annat förslag som departementen för fram; förslaget om att vårdavgiften vid de flesta sjukhus och anstalter skall höjas från 3 till 5 kr pr dag. Det förslaget bottenar i sin tur i behovet för samhällets del att komma till rätta med det överskottsproblem som uppstår för vissa kategorier folkpensionerade vårdtagare. I departementens PM anges att med nuvarande vårdavgift — 3 kr pr dag — blir årsvårdkostnaden 1.095 kr. Folkpensionen uppgår emellertid till 2.200 kr/år exklusive kommunalt bostadstillägg. Även om man räknar med att den sjuke för sin trivsel på sjukhuset förbrukar så mycket som 500 kr pr år (i pensionslagen är stadgat att den sjuke för sin trivsel alltid äger att förfoga över minst 360 kr om året av sin pension) så blir det pengar över. Vårdas den sjuke år efter år kan på detta sätt rätt mycket pengar samlas, pengar som tillfaller den vårdades anhöriga. Har de anhöriga inte på något sätt brytt sig om den sjuka är det onekligen stötande att pengar som utgått av allmänna medel skall tillfalla dem, pengarna var ju avsedda för helt andra ändamål än att tillfalla kanske unga, friska och arbetsföra människor. Man menar nu från departementens sida att det enklaste sättet att eliminera detta överskottsproblem är att höja vårdavgifterna vid vissa sjukhus.

Även om det inte går att bestrida att ett överskottsproblem föreligger för vissa anstaltvårdade pensionärer, så förefaller man på skilda håll att ge problemet alltför stor betydelse. Den åtgärd som man ämnar begagna för att komma tillrätta med frågan blir därefter. Ett alltför grovt och generellt verkande medel.

Hur kommer en höjning av vårdavgiften från 3 till 5 kr att verka?

TURE EDBOM

redovisar här sin andra och sista artikel om de föreslagna ändringarna i sjukförsäkringslagen. Den första artikeln var införd i aprilnumret.

Verkligt illa ut kommer de att råka som blir utförsäkrade från sjukförsäkringen utan att ha blivit överförda till någon form av folkpension. Sådana fall inträffar fortfarande trots förbättrad samordning mellan sjukförsäkring och folkpensionering. Departementen har uppmärksammat denna fara och säger, att garanti för nedsättning eller befrielse av vårdavgiften bör skapas för sådana fall. Detta är emellertid lättare sagt än gjort. Sjukhusen har olika huvudmän, kroppssjukhusen i regel landstingen. Vad

Bättre sjukförsäkring II

som kan förefalla skäligt i det ena landstinget förefaller kanske högst oskäligt i det andra. Risk finns med andra ord för skiftande praxis hos olika huvudmän och kanske hos en del otillfredsställande. Exempel på detta finns från sanatorievården. När vårdavgiften på det området höjdes från 1 kr—1:50 till 3 kr i anslutning till sjukförsäkringens ikraftträdande uppstod ett liknande problem. Trots att Svenska Landstingsförbundet ett par gånger rekommenderat de enskilda landstingen nedsättning av vårdavgiften för utförsäkrade, är frågan fortfarande inte tillfredsställande löst i alla landsting.

Även med en förlängning av pensionärernas sjukhjälpstid från tre till sex månader kommer en betydande del av de anstaltvårdade pensionärerna att bli utförsäkrade från sjukförsäkringen. De får alltså betala vårdavgiften av sin pension. Av den nuvarande pensionen, 2.200 kr, skulle vid en vårdavgift av 5 kr pr dag endast 425 kr på ett år återstå till den sjukas eget bruk. Detta räcker inte ens till cigaretter för den som röker måttligt. Eftersom man på sjukhusen i regel själv får hålla toalettartiklar, köpa tidningar och böcker och för det mesta själv köpa

frukt, gott och blommor, så framstår det överskjutande beloppet som uppenbart otillräckligt. I många fall vistas de sjuka uppe och får då också begagna egna gångkläder, skor och ytterkläder. Sådana saker behöver också förnyas vid långvarig vård. Detta gör att det överskjutande beloppet ter sig ännu otillräckligare. Detta faktum kommer att kvarstå även om de närmast planerade höjningarna av folkpensionen kommer till stånd.

Hur går det för äkta makar?

Man kan vid bedömningen av överskottsproblemet inte heller utslutande se på den vårdades behov. I många fall måste man granska det samlade behovet för exempelvis två ålderspensionerade makar av vilka den ena vårdas på sjukhus. Hur kommer deras situation att te sig vid en så pass hög vårdavgift som 5 kr. Var och en för sig har makarna lägre pension än en ensamstående pensionär. Den utelevande makens kostnader blir dock lika höga som en ensamståendes. Hyreskostnaden har makarna kvar och det är nästan regel i kommunerna att det kommunala bostadsbidraget inte täcker den faktiska hyran. Till detta kommer att den sjuke maken drar extra kostnader i form av besöksresor och kanske i annan form. Vore det inte ur många synpunkter tilltalande om vårdavgiften vore så låg att det verkliga uppkom ett överskott att ta till för att klara de pensionerade makarnas gemensamma situation.

Det förefaller som om förslagsställarna till den höjda vårdavgiften bara hade en enda föreställning om begreppet pensionär; att en sådan är en ensamstående ålderspensionär som för livstid vårdas på anstalt och som tillika är i det tillståndet att han inte kan göra bruk av pengar.

I själva verket är ju begreppet pensionär ett samlingsbegrepp för grupper av människor med vitt skilda förhållanden och förutsättningar. Vissa av dessa grupper har ju pensionsformer som man förutsatt inte skall bli definitiva. Det kan t. ex. mycket väl förekomma att två unga makar vårdas på sjukhus, båda med pension av tidsprövat slag. Det kan mycket väl hända att de

I artikeln sägs att sinnessjuka som i dag betraktas som obotliga mycket väl kan bli mottagliga för behandling i framtiden. Bilden är tagen på ett sinnessjukhus.

under sjukhusvistelsen måste betala bostad utan att erhålla kommunalt bostadsbidrag. Många kommuner har sådana regler. Och vem vill ställa sig utan bostad i dessa tider? Hur kommer den typen av pensionärer att klara sig vid en hög vårdavgift om de blir utförsäkrade? Naturligtvis inte alls. De måste få hjälp av socialhjälsorgan.

I stället för att klumpa iväg och höja vårdavgifterna borde man i stället från samhällets sida resonera så här: Eftersom sjukhusvårdade pensionärer kan ha vitt skilda förutsättningar att av pensionen betala vårdkostnad och eftersom det för vissa pensionärer kan vara direkt värdefullt, också ur samhällelig synpunkt sett, att överskott uppstår på pensionen, bör vårdavgiften hållas låg och överskottsproblemet angripas utefter andra vägar än genom avgiftshöjningar.

Sparad pension till bostad

Man bör här ställa frågan: I vilka fall kan det anses värdefullt om anstaltsvårdad pensionär får möjlighet att spara?

I alla fall där pensionärs vårdtid kan antas bli begränsad till tidsomfånget är det av värde att det uppstår överskott på pension. Vid utskrivning från långvarig vård har nämligen vissa behov, som kräver pengar, ackumulerat sig. Initialkostnaderna när man efter en lång tids

sjukhusvård skall börja leva ute i samhället igen kan för många bli mycket stora, framförallt vid anskaffandet av bostad. Det är värdefullt ur många synpunkter om dessa behov kan klaras med sparade pengar.

Alldeles särskilt bör detta resonemang gälla pensionärer med någon form av tidsprövd pension. Ofta består denna kategori pensionärer av förhållandevis unga människor som måste genomgå en rehabiliteringsprocess innan de kan etablera en normal insats i produktionen. Det torde vara ytterst värdefullt om denna kategori pensionärer har sparade pengar att ta till vid början av den mödosamma vandringen fram till en normal position i samhällslivet.

I alla fall där pensionär har försörjningsplikt mot hustru och minderåriga barn är det också värdefullt med en vårdavgift som är så avpassad, att den inte slukar hela pensionen. I sådana fall skall man inte bara stirra sig blind på den vårdades situation utan man skall se på familjen som en enhet och de villkor som uppstår för den enheten vid försörjarens sjukdom.

Eftersom en höjning av vårdavgifterna för att komma tillrätta med överskottsproblemet drar med sig risk för grava ekonomiska försämringar i fall där sådana inte är önskvärda, bör alltså andra utvägar sökas för att bemästra problemet. All-

ra först bör man söka avgränsa de fall där ett uppkommet överskott verkligen bör elimineras. Vi menar att detta endast bör ske i sådana fall där vården kan antas bli livslång och där den vårdade inte kan göra bruk av sina pengar. I sådana fall är det knappast riktigt att släktingar skall få överskottet vid den vårdades död. Vid den vårdades död skall överskottet dras in till det allmänna. Intill dess, skall den vårdades formella rätt till pensionen kvarstå. Vare sig den vårdade själv eller hans släktingar skall ha någon möjlighet att bruka överskottet men äganderätten skall ändå vara den vårdades fram till hans död.

Fri sjukhusvård idealet

Skälet för ett sådant betraktelsesätt från samhällets sida är väl ganska uppenbart. Helt enkelt det här. Även om en sjukdom vid en viss tidpunkt kan antas bli livslång och kräva livslång vård, är det inte säkert att sjukdomen ifråga alltid kommer att bli otillgänglig för behandling. Plötsligt kan en medicinsk upptäckt ge bot åt tidigare obotliga sjukdomar. Framförallt torde sådana möjligheter finnas på sinnessjukdomarnas område. Kanske kan man en dag definitivt fastställa att exempelvis en schizofreni beror på en biokemisk rubbning som kan hävas genom att kroppen tillförs något ämne. En sådan upptäckt skulle i ett slag medföra att många som obotligt sjuka ansedda kunde träda tillbaka till samhällslivet igen. I sådana fall skulle det naturligtvis vara av ett oskattbart värde att ha under sjukdomen hopsamlade medel att ta till vid etablerandet av positionen i det normala livet.

Inte heller förhållandet att ett överskottsproblem föreligger för dem som kan antas vara i behov av livslång vård bör sålunda föranleda en så blint verkande åtgärd som höjning av vårdavgifterna. Samhället kan på ett rättsligt sett riktigare och smidigare sätt reglera överskottsproblemet för de livslångt sjuka.

Till det som anförts i det föregående i denna artikel skall tilläggas en synpunkt som rör sjukförsäkringens administration. Den är som bekant avsevärt komplicerad. Än mer svärbemästrad torde den bli om departementens förslag om en förlängning av sjukhjälpstiden för sjukvårdsförsäkringen vinner bifall. Något förslag om förlängning av

(Forts. sid. 32)

Många handikappade hos Addo

Addo, som är den tredje industrin i storleksordning i Malmö, hör till de socialt vidsynta företagen i landet. Ett stort antal partiellt arbetsföra finns bland dess anställda. Bl. a. kan nämnas ett 70-tal personer, som är registrerade som tuberkulosfall.

Vid samtal med personalkonsulent *Hugo Ågren* och public relationsmannen *Stellan Lundqvist*, framgår att man på flera områden varit först i landet, då det gällt faststäl- landet av personalens olika förmåner.

Det sägs ofta att Addo gynnar de partiellt arbetsföra. På frågan hur många sådana företaget har anställda, får man svaret: "Det vet vi faktiskt inte".

Hr Ågren vill förklara detta med att det inom företaget nästan aldrig talas om partiellt arbetsföra. Vi ser på problemet så här, att det är vad individen *kan* som är avgörande. Om han eller hon är handikappad på ena eller andra sättet har absolut ingen betydelse. Man skall inte se på deras oförmåga utan på deras förmåga.

— Det är givet — fortsätter hr Ågren — att vi inom Addo kanske har större möjligheter än andra att placera de partiellt arbetsföra, bl. a. beroende på att vi huvudsakligen har sittande arbete och att industrin är relativt "lätt". FN gjorde för något år sedan en utredning, där det visade sig att Addo är det företag

i Europa, som har mest sittande arbete.

Malmö stads nya arbetsvårdscentral för partiellt arbetsföra är en sak som hr Ågren uttrycker sin stora glädje över. Det måste vara av största betydelse både för individ och samhälle, att människan efter en längre tid på sjukhus kan erhålla den ev. omskolning och arbetsvård som erfordras från fall till fall. Addo har placerat ett antal maskiner på arbetsvårdscentralen, där det under år 1957 gick åt 70.000 arbetstimmar för Addos räkning.

De partiellt arbetsföra är många gånger ett stort problem för företagsledningen, men man får ha en aldrig sviktande tro på människan och så får man framförallt inte vara lat när man arbetar med dessa problem, säger hr Ågren.

Härtill är bara att framhålla önskvärdheten av att de sunda principer som här framförts efterföljes även på andra platser och företag i landet.

Sociala förmåner

Addo har egen läkare, och de anställda får fri läkarvård. Företaget

Stig Pettersson från Karlskrona trivs utmärkt hos Addo. Han har legat på sanatorium och genomgått en lungoperation.

svarar alltså för de kostnader, som inte ersätts av sjukkassan.

◇

En heltidsanställd tandläkare får anlitas av alla, som varit anställda minst sex månader. Behandlingen sker på arbetstid till folktandvårdens taxa.

◇

I Kämpinge äger bolaget ett semesterhem för sina anställda. Pris för familj: 28 kr för 14 dagar.

◇

Genom en grupplivförsäkring blir varje arbetare efter sex månaders anställning livförsäkrad för 4.200 kr.

◇

Vid militär repetitionstjänst får de anställda 25 procent av sin ordinarie lön.

◇

Ur en stipendiefond utdelas stipendier till de anställdas barn. Fonden bildades genom att företaget donerade 25.000 kr.

◇

Addo har pensionssparbanksbok för arbetare. Varje arbetare erhåller efter 5 års tjänst en sådan bok med 100 kr. Addo sätter sedan in 100 kr för varje ytterligare tjänst-

En bild från fabriken's stora sammansättningshall. Ett 10-tal av arbetarna i denna hall är partiellt arbetsföra.

göringsår. Beloppet erhålles tre månader efter slutad anställning eller vid pensionstillfället.

Bolaget ger arbetarpension. F. n. finns dock ingen ålderspensionär. Först någon gång 1963 blir detta aktuellt med en arbetare som då har 34 tjänsteår och har fyllt 65 år. Han får de första två åren 2.125 kr om året; som folkpensionär får han 1.275 kr. Utöver detta erhåller han det engångsbelopp som Addos 100-lapp pr år ger honom enl. ovan.

Änke- och barnpension utgår enligt SPP-principer.

Firmans lunchrum serverar måltider till kraftigt subventionerade priser.

Företaget driver en treårig lärlingsskola i samarbete med Malmö stads yrkesskolor. Eleverna är anställda enligt lärlingskontrakt efter verkstadsavtalet.

Ake Magnusson

● SKA NI OPERERAS...

(Forts. fr. sid. 9)

ket en ganska kort tid, om man jämför med många andra ställen utomlands, där denna period uppgår till 6, 9 eller 12 månader. Men vi har funnit att det går bra, om bara patienten noggrant sköter sin behandling efteråt i hemmet. För PAS och INH slipper man ej ifrån i och med utskrivningen från sjukhuset. Man får behålla dem under en längre tid, i regel blir det väl ett år, i många fall längre. Men man behöver ju inte vara ifrån arbetet under hela den tiden utan kan i regel börja några månader efter utskrivningen från sjukhuset. Det är naturligtvis helt beroende på operationens omfattning och den kraftnedsättning som uppkommit.

Tiden läker alla sår. Det kanske inte är hela och fulla sanningen, men tiden undantränger alla obehagliga minnen och lämnar bara kvar fragment, fragment av olust eller lust. Ju mindre olustkänslor ni har inför operationen desto diffusare blir era minnesfragment.

Har dessa råd kunnat få bort en del av era olustkänslor har artikeln haft avsedd verkan.

Dr Steffen lämnar Fagered

Patientföreningen vid Fagereds sanatorium i Halland vill framföra nedanstående tack till sjukhusets överläkare, dr Victor Steffen, som nu i maj månad avgår med pension.

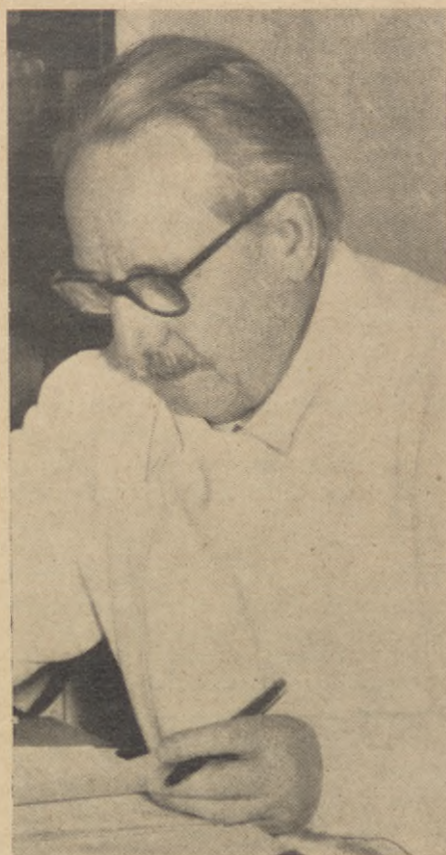
Den förste april i år fyllde överläkaren vid Fagereds sanatorium i Halland, dr Victor Steffen, 65 år, och nu i maj avgår han med pension från sin tjänst vid sjukhuset. Dr Steffen kom till Fagered år 1924 och stannade som underläkare i fem år. Han kom tillbaka år 1932, denna gång som överläkare. Sammanlagt har han tjänstgjort 31 år på sanatoriet.

På trettioalet — och tidigare — var det annorlunda att vara tuberkulosens fiende än nu. Man måste beundra den människa, som då vigde sitt liv åt att bekämpa en sådan folksjukdom som tbc. Det måste varit påfrestande att huvudsakligast lita på individens egen förmåga att övervinna sjukdomen och som läkare inte kunna göra annat än titta på och konstatera det faktum, att många dukade under.

Dr Steffen ingav — och inger — dock sina patienter det lugn och den förtröstan, som erfordrades, för att de skulle kunna härda ut på sanatoriet och tro på möjligheten att bli friska. Många minns honom som en människa, som man alltid kunde vända sig till och alltid lita på, antingen det nu gällde hjälp och tröst i sjukdom och nöd eller någon form av underhållning.

Dr Steffen, som är en mångsidigt begåvad man, hjälper själv till att roa patienterna genom att på ett utomordentligt sätt traktera sin kära fiol.

Överläkaren är en mild och för-synt man, men han kan säga ifrån på skarpen, där det behövs. Andan på Fagereds sanatorium har alltid varit god, tack vare chefens toleranta syn på den individuella friheten. Man trivs här som patient, och man trivs med att arbeta här. Ingen är dock gladare än doktor Steffen, när det är dags för en patient att resa hem. Då myser han, och man känner välviljan strömma emot sig.

Victor Steffen

Då dr Steffen nu lämnar sin tjänst, tackar vi honom för de gångna åren och för allt gott han utrett genom att upplysa allmänheten om att vi lungsjuka också är människor.

Vi önskar, att han ska få bekymmersfria dagar i fortsättningen — få ägna sig åt sina hobbies och leva ett liv i frihet utan att känna sig förpliktad att fundera över sjukdom och lidande.

I vårt tack till honom innesluter vi hans maka Karin Steffen, som under längre och kortare perioder vid hans sida tjänstgjort som sjukhusets andre läkare. Hon är alltid varmt intresserad av patienternas bästa, önskar alltid, att de ska trivas och glädes sig med sin make åt alla förbättringar, som sker.

Ni har väl prenumererat
på STATUS ?

Vill vi egentligen ha barn?

Det klagas på ungdomen. Det är vuxet folk som klagar. — Annat var det i min ungdom, säger man, då fick man lära sig veta hut, nej, stryk skulle dom ha...

Jag upphör aldrig att förvåna mej över att tänkande människor i vuxen ålder på fullaste allvar ger ungdomen skulden för ungdomens fel. Om skålen på drejarens skiva blir deformerad, inte ställs väl skålen till ansvar för det? Endast en mycket obehärskad människa skulle svära åt det misslyckade kärilet — och det är vi överens om, alltmedan vi dagligen hänger oss åt liknande infantila utbrott.

Det blev inga mönsterbarn av vår avkomma och det får barnen sannnerligen äta upp. Själva tvår vi våra händer: har vi inte gjort allt, har vi inte oppoffrat oss och lidit och älskat...? Det är just vad vi inte har gjort! Och låt mej förklara hur jag menar:

Det största ansvaret för barnens fostran har i alla tider legat i kvinnornas händer. Det är en skräckinjagande makt våra mödrar har och det blir mer och mer nödvändigt att ta deras roll under omprövning. Ty hur förvaltar de sitt pund?

Hur handskas de med det anings-

lösa (och skyddslösa) stoff de fått att forma? Är det en ren och osjälvisk kärlek de omger sina barn med? Svaren på dessa frågor blir oroväckande negativa.

Vi vet att otillfredsställda och besvikna kvinnor behandlar sina barn njuggt och kärlekslöst (om de inte slår över åt andra hållet och kväver dem med en egoistisk, beroendeskapande kärlek). Hämnkänslor och irritationer går ofta ut över barnen, som inte kan ge igen.

Den amerikanske psykoanalytikern dr Karl Menninger framhåller att tiden nu är mogen för ett när-

mare studium av modershatet: alltför länge har förekomsten av ett sådant hat hycklats bort. Och Hans Brockhaus säger: — Vill vi ha rätt att straffa brottslingen måste vi först fråga hur blev han brottslig? Hurudan var hans mor?

Ljug aldrig för ett barn

Av ett barn kan en moder forma nästan vad som helst. Jag är inte riktigt säker på att hon vet vad hon gör när hon dagligen begår ett eller flera av de vanligaste brott mödrar brukar begå mot sin avkomma. Dr Menninger nämner femton av de oftast förekommande modersbrotten:

1. Inkonsekvens.
2. Hotelser.
3. Förbud mot deras lekar därför att de stör eller därför att lekarna väcker neurotisk ängslan hos modern.
4. Att avslå berättigade önskingar.
5. Att negligera barnens försök att vinna kärlek och intresse.
6. Att bryta löften.
7. Att klanka om småsaker.
8. Att smitta barnen med sin egen ängslan eller sina egna bekymmer.
9. Att diskutera dem i andras närvaro.
10. Att göra dem förlägna.
11. Att försumma eller muta dem.
12. Att ljuga för dem.
13. Att skydda dem för följderna av deras eget handlande.
14. Att göra ogynnsamma jämförelser med andra barn.
15. Att — värst av allt — ge dem en oärlig, hycklande inställning till livet.

Vilken moder kan till detta säga: Jag är utan skuld.

Fäderna likgiltiga

Men fäderna, var kommer de in? Har inte också de sitt ansvar? När den patriarkaliska uppfostringsmetoden blev omodern drog sig fäderna kvickt ur spelet. Hur skulle de få någon att lyda utan piska och tordönsröst? Att barn och vuxna kan komma överens genom personlig kontakt föll dem aldrig in, ty egentligen hade det väl aldrig gått upp för dem att barn var riktiga människor.

För att det inte skulle se alltför illa ut skyndade sig fäderna in i föreningar och sitter nu i viktiga sammanträden varje kväll.

Är det en god far leker han valhänt med barnen en stund varje

Vi vet att otillfredsställda kvinnor behandlar sina barn kärlekslöst

Barn stör och trasslar till ...

kväll samt under semestern. Han går också med på Skansen och Tivoli någon gång. De enda maningar man hör honom säga i uppfostrande syfte är, att han ska göra dottern olycklig om hon kommer hem med en oäkta unge. När det gäller sonens eventuella sexuella utsvävningar brukar dessa endast väcka trevliga hågkomster från hans egen svunna ungdom.

Nutida fäder undviker således på ett skickligt sätt att lägga två strån i kors för att hjälpa sina barn med anpassningen till detta jordeliv. Ändå hyser de alla en orubblig förtröstan till en godhjärtad försyn och de blir mycket förolämpade om denna försyn inte snickrar till präktiga och oförvitliga samhällsmedborgare av de söner och döttrar, som de själva tyvärr inte har tid att umgås med.

Fri uppfostran

Allt detta mynnar obevekligt ut i frågan: Vill vi egentligen ha några barn?

Jag vågar påstå att flertalet föräldrar helst skulle slippa sina barn. Barn stör och trasslar till, barn hejdar karriärer, sänker standard, spränger budget. De flesta barn är måttligt välkomna när de föds, tillblivna som de är genom olycksfall, otur, slarv. Och när det är så — hur skulle vi då kunna älska dem?

Till oss, som anser barn vara ett nödvändigt ont, kom talet om fri uppfostran som sänt ifrån ovan. Genast tog vi itu med att missuppfatta begreppet tills det täckte våra behov: "frihet från uppfostran" passade oss utmärkt, äntligen skulle vi fritas från ansvar.

Ut hastade fäder och mödrar att inköpa kofot, hammare och spik åt sina barn. Spiken skulle sitta i pianot, hade Gustav Skå-Johnson sagt — det blev dyrt för de pianolösa ...

Att barnpsykologerna försöker rätta till den fatala missuppfattningen av begreppet fri uppfostran, struntar de flesta i. Hundratals föräldrar vill ha det precis så här. Visst

får de hemmen vandaliserade, men i gengäld slipper de tänka på barnens uppförande, slipper korrespondensen med barnens psyke och inre behov. Ingen kontakt med det unga busfröet är av nöden och alla familjemedlemmarna vandrar kring varandra i otadlig likgiltighet. Och bäst av allt: ingen kan ställa föräldrarna till svars om (när) det går gale!

Ovana vid gemenskap

En dag bullrar dessa "fria", "komplexfria" element ut, samhället till mötes. Tonåriga och ansvarslösa, ovana vid tider och regler och framför allt ovana vid motstånd. Det blir ingen lätt situation varken för den unge eller för samhället. Isynnerhet som ynglingen eller tonårsflickan saknar förmåga att glida in i samhällsmänskliga sammanhang — ovana som de är vid att leva i gemenskap.

Hur kan vi vänta oss att dessa ovälkomna barn, som vi ägnat så mycken kärlekslöshet, tanklöshet och likgiltighet, ska reagera annat än med trots och hat och oppositionshandlingar, när de äntligen börjar tänka själva? Vi har alla del i skulden: de unga är sådana som vi fostrat dem. Och de anklagelser vi slungar mot dem kommer åter som skomingslösa bumeranger.

Kärlek obekvä

Men finns det ingen bot för detta?

— Tag barnen ifrån mödrarna och låt samhället uppfostra dem redan från början, säger en del.

— Skola om föräldrarna, säger andra, berätta för dem om skapelseundret, om det vidunderligt storslagna i en människas tillblivelse, lär dem att barn är den viktigaste händelsen i en mans och kvinnas liv.

— Hur skulle det vara med kärlek, föreslår någon.

Kärlek är den mest obekväma lösningen av alla. Ty den kärlek, som är en levande verklighet vet inte av likgiltighet, tanklöshet eller flykt. Den är något mer än pliktens dagliga bröd, husrum och fickpengar, den är livgivande närhet mellan människor som aldrig upphör att angå varann.

Men kärlek kan inte köpas eller tas. Kärleken fås vid slutet av en resa, den resa som börjar med att man ser sig själv.

Mirjam Svenhard

Ill.: Gunnar Persson

Synpunkter på alkoholistvården

För kanske ett halvår sedan lyssnade jag på en diskussion gällande alkoholfrågan. Den har ju nu i mer än två år varit minst sagt aktuell. Också sanatorierna har nåtts av de besvärliga svallvågorna från den lössläppta spritfloden.

Vad som frapperade mig i debatten var den tvärsäkerhet med vilken man uttalade sig om missbruket av alkohol och hur man lämpligen skulle stävja detta. Så vitt jag kunde förstå en i debatten deltagande polisman, exempelvis, var alla alkoholister av det slaget att de blev finkade efter att ha levat bus och slagit hustru och barn både gula och blå. En annan debattör härledde alkoholens skadeverkningar ur det faktum, att man nu i stället för det gamla fina sädes- och potatisbrännvinet mest tillhandahöll uselt träbrännvin. En tredje talare var av den uppfattningen att hela situationen berodde på kvardröjande psykologiska effekter av det gamla ransoneringssystemet. I första fallet rekommenderades som bot strängare straff för finkade fyllerister. I det andra indragning av träbrännvinet och utminuterung av potatisbrännvin. I det tredje att allting skulle rätta till sig bara människorna äntligen fattade att brännvinet var fritt och inte satt på ransonering.

TURE EDBOM

skriver här om problem i alkoholistvården. Han framhåller bl. a. att det brister en hel del, då det gäller att analysera orsakerna till alkoholismen i de enskilda fallen. Länkarnas — och andra lekmäns — nykterhetsvårdande verksamhet bör uppmuntras och stödjas på alla sätt.

Otillräcklig differentiering

Även om alkoholismdebatten i allmänhet inte är fullt så parodisk så präglas inläggen ofta av att man tror att alkoholism är *en enda sjukdom* och att man följaktligen kan komma tillrätta med den genom en

Aktuellt

eller i vart fall få behandlingsformer. Denna förenkling och ensidighet hos de olika debattörerna har sannolikt försvårat objektiva undersökningar av problemen kring alkoholism och försenat tillkomsten av adekvata vårdformer. De vårdfor-

mer man nu har att ta till är inte bara otillräckligt dimensionerade, de är också otillräckligt differentierade. De svarar inte mot förhållandet att alkoholism kan ha en mängd olika uppkomstfaktorer och kan vara uttryck för olika sjukdomstillstånd eller svaghetstillstånd, som knappast med framgång kan behandlas på ensartat sätt. Vissa typer av alkoholism svarar f. ö. knappast alls på behandling.

Redan i den viktiga fasen av problemet att klarlägga vilken huvudfaktor en manifesterad alkoholism troligen kommer sig av, brister resurserna. Inte ens i större städer har man personella resurser att företa fullständiga utredningar i alla fall. Den expertis man förfogar över kan ha en förträfflig sakkunskap men den är för fåtalig. Anhopningen av fall kan inte klaras på annat sätt än med summariska undersökningar. Fråga är om man ens hinner nödortfött skilja dem som svarar på behandling från dem som uppenbart inte gör det.

Ligger bristen redan i första fasen av behandlingen, i utredningen, är förhoppningarna om ett vederfående också små. Den fortsatta behandlingen blir då insatt på en slump. Ibland rätt, många gånger fel. Att exempelvis behandla en alkoholism som beror på en smygande sinnessjukdom med vistelse på "Torken" ger näppeligen bra resultat. Att blanda ihop genomintelligenta och sensibla människor behäftade med en alkoholism, som bottnar i inre spänningar och en alltför utvecklade sensibilitet, med människor som missbrukar sprit mest på grund av underbegåvning och grova skador i känslö- och viljelivet, kan inte heller ge så lyckade resultat.

Arbetslivet påfrestande

Innan man över huvud taget kan komma vidare när det gäller alkoholistvård, måste man oundgängligen skapa resurser för ordentliga kartläggningar av varje fall. Därmed skapas ju också en anvisning om den behandling den sjuke kan tänkas svara på. Startar man arbetet på att nå fram till en effektiv alkoholistvård utifrån målsättningen att nå fram till tillräckliga resurser att differentiera fallen, då kommer

En patient får antabus på en alkohol-poliklinik i Stockholm

Sysselsättningsterapi ingår i vården på alkoholistanstalterna

också vårdformerna att bli tillräckligt differentierade — så småningom.

Man har en känsla av att inte bara de rent medicinska resurserna är för klena i alkoholistvården utan även de arbetsvårdsmässiga. De alkoholskadade kommer ut alltför otränade för att klara ett normalliv i samhället. Och att de verkligen är ordentligt preparerade för att klara de påfrestningar en plats i produktionen för med sig och de krav normalmiljö ställer på en människa, det är väl den första förutsättningen för att ett återfall skall kunna förhindras. I den mån en sådan preparering inte anses möjlig, i de fall alltså, där den sjukes personlighet är alltför vek, där måste man ha resurser att på olika sätt anpassa miljön efter den sjukes resurser.

Arbetsträning

En undersöknings-, behandlings- och vårdorganisation skulle troligen med fördel kunna byggas upp efter de principer som medicinalstyrelsen angivit för en lasarettssluten rehabiliteringsorganisation avseende de partiellt arbetsföra. En alkoholskadad svarar sannolikt i många fall exakt på samma behandlingsformer som andra svårt och långvarigt sjuka vilka löper risk att få sin arbetsförmåga och sin socialitet skadad. Hänsyn måste naturligtvis tas till alkoholismens medicinska särdrag.

I vårdresurserna skulle alltså ingå, förutom möjligheterna till medicinsk utredning och behandling

och den självklara sociala utredningen och hjälpen, också möjligheter till hel- och halvskyddad verksamhet, arbetsträning och yrkesutbildning, fram till olika former av ambulans behandling med lätt stödjande och rådgivande verksamhet syftande till förebyggande av återfall och skapande möjligheter till snabba åtgärder vid återfall.

I den helt öppna vården av alkoholister krävs medverkan av insiktsfulla lekmän. Att synnerligen goda resultat står att vinna genom en sådan medverkan har Länkarnas verksamhet visat. Det är en utomordentlig tillgång att förfoga över människor som varit i samma situation som de vårdade, när det gäller att stödja och uppmuntra de sjuka och träna dem till att acceptera gängse sociala värderingar. Självva den psykologiska grund som länkidén vilar på svarar mot en ganska stor grupp alkoholisters läggning. Det är den grupp som består av normalbegåvade, som har sjukdomsinakt och som i stort sett har bevarat sin socialitet. Viljelivet har de i stort sett intakt. Hos denna grupp av alkoholister kan den inbördes hjälp som Länkarna presterar vara helt adekvat. Hos andra grupper alkoholister kan länkidén däremot inte ha någonting som svarar mot sig och där får rörelsen heller aldrig anknytning eller också bara en helt kortvarig sådan.

Lyssna på läkarna!

Så vitt en utomstående kan finna har Länkarnas angreppspunkt på

och vårdmöjlighet av alkoholister bestått i att vårdarna upplevt det samma som den våldsökande. Den gemensamma upplevelsen skapar gemenskap och frihet från spänning mellan den våldsökande och vårdaren. Det självupplevda gör att Länkarna är fullständigt fria från moraliska värderingar vid bedömningen av den våldsökandes situation och person. Detta eliminerar den för kontakt hindrande skuld-känsla och underlägsenhetskänsla som den alkoholsjuka ofta har. Det självupplevda gör vidare att Länkarna inte har några förväntningar på den våldsökande, förväntningar som den sjuka är rädd för att inte kunna motsvara, en rädsla som i sin tur gör att han inte vågar ta kontakt med en vårdmöjlighet.

Lekmannavården av alkoholskadade bör sålunda uppmuntras och stödjas på olika sätt.

Men framförallt måste greppet på alkoholproblemet bli objektivare, mångsidigare och mer målmedvetet. Det är dags att lämna moraliserandet och spekulerandet. Det är dags att vända hörlurarna åt läkarnas håll.

Djursjukdomar hos människor

Man har hittills fastslagit att det finns ett 80-tal sjukdomar som kan överföras från djur till människor — bland dessa är tuberkulosen en av de viktigaste. Den yttrar sig hos djur ungefär på samma sätt som hos människor och kan överföras t. ex. genom mjölk från tuberkulösa kreatur, genom kött och även direkt genom luften. En annan av dessa djursjukdomar är den s. k. brucellosen — hos människor en långvarig och besvärlig febersjukdom, ofta med talrika återfall långt efter att smittan har överförts. Ytterligare en av de kända sjukdomarna som angriper både människor och djur är rabies, mindre kända är leptospiros och Q-feber. Leptospirosen förekommer i många varianter — den vanligaste i Europa är den smittsamma gulsoten, som kan vara ytterst farlig när den angriper människor. Q-feber (av Queensland, där sjukdomen först upptäcktes) har, när den angriper människor, formen av en svår lunginflammation.

Döva skolbarn dansar till musik

Både pojkar och flickorna på Manillaskolan får lära sig laga mat. På bilden görs det fettisdagsbullar.

Döva barns lekar blir ofta mycket livliga.

En bild från skolans matsal.

Det är en märklig upplevelse att komma till Manilla, dövskolan på Dården. Man tror sig kanske finna barn, som passiva och ointresserade av omvärlden lever i sin egen värld. Så är emellertid inte det. De är som ungar i allmänhet. De leker, kastar snöboll, jagar vaddra. Deras lek är kanske ibland ett våldsammare än vanliga barns lek. De vill vara i rörelse måste de uttrycka sig. Hörseln skänker upplevelse på ett djupare sätt än för oss. De hörsel-skadade är hänförelse till att tänka utan ord, till att uttrycka sina önskemål utan ord. De tidigt märker barnet att de inte kan höra och hörande människor finner sig i en gemenskap, varje har del. Småningom får de behov av att tränga in i denna gemenskap, med dela sig och söka ut vad vi andra

(Forts. sid. 28)

Text och foto:
G. COPLIUS

Dans ingår i Manillaskolans undervisning. De döva barnen uppfattar ljudet som vibrationer.

Schemat ingår gymnastik. Denna flicka hänger "svalbo".

Rektor Nils Malm omgiven av sina elever.

Hustruauktioner på marknader

I den ärevördiga Times för den 22 juli 1797 fanns infört några ursäkande rader om marknaden i Smithfield, som löd så här: "Genom något misstag eller underlåtenhet i berättelsen över marknaden i Smithfield är vi ur stånd att för denna vecka notera priset på hustrur. Det tilltagande värdet av det fagra könet blir av olika skriftställare ansett som det säkraste tecknet på tilltagande civilisation, Smithfield får på denna grund höja anspråk på att vara en särskilt förnäm stad, ty på dess marknad har priserna nyligen stigit från en halv guineas till tre och en halv."

Vad ligger bakom denna underliga text i den så korrekta Times? Nej, det är inte fråga om något opassande skämt från Times sida — man sålde verkligen hustrur på dåtidens engelska kreatursmarknader! Det låter otroligt, men det är faktiskt sant. Flera allvarliga och samvetsgranna forskare har samlat material om dessa hustruförsäljningar. Det är helt enkelt fråga om en gammal barbarisk engelsk sed som ännu 1797 hade laga kraft. Hur gammal seden är, och hur den uppkommit, det har ingen kunnat lista ut.

En av forskarna, historikern Archenholz (1747—1818) talar flera gånger om denna underliga hustruförsäljning i sina engelska annaler. År 1790 säger han så här: "Aldrig har kvinnoförsäljningar varit så vanliga som nu". Några år senare, 1796, heter det: "Försäljningen av kvinnor bland gemene man sker oftare än någonsin". De av Archenholz nämnda fallen av hustruförsäljning är inte några enstaka kuriosafall, det var en alldaglig företeelse på de engelska kreatursmarknaderna. Så gott som alla tidningar hade också, förutom priser på kor, får och svin, med noteringen på hustrur i sina marknadsreferat. Det är en sådan utebliven hustruprisnotering som Times ursäktar sig för enligt ovan.

Rep om halsen

Jämmt en månad tidigare, den 27 juni 1797, hade en av Londons aftontidningar infört följande notis om marknaden i Smithfield: "En man vid namn Carperton utbjöd förliden månad sin fru till salu på torget i

ALBERT W. CARLSSON

berättar om den underliga hustruförsäljningen i England, som lär ha pågått ända fram till slutet av förra århundradet. Kvinnan som skulle säljas fördes med rep om halsen till en marknad, där hon auktionerades bort ungefär som ett husdjur. Köpeskillingen blev ibland bara en spottstyver, men det var sällan pengarna som lockade säljaren. Affären möjliggjorde ju skilsmässa på ett mycket enkelt sätt — åtminstone för mannens del.

Smithfield. Tvenne köpare infunno sig, och hon hade blivit tillerkänd den ene för ett pris av 4 guineas, om inte mannen, som genom detta pris först blev uppmärksam på sin hustrus värde, själv bjudit över, och behållit henne."

Män som av ena eller andra skälet tröttnat på sin hustru, vanligen till följd av otrohet, förde henne med rep om halsen till ortens kreatursmarknad för försäljning till den högstbjudande. Hon blev ofta behandlad både rätt och brutalt och bands vid en stång likt ett djur. Försäljningen skedde i närvaro av nödiga vittnen, bland dem marknadens uppsyningsman. Ibland begärde mannen ett visst pris, i andra fall gick hustrun bort efter vanlig auktionskutym. Köpeskillingen översteg sällan 1 pund, och sedan handeln avslutats löste mannen repet från stängen och ledde hustrun med repet om halsen runt marknadsplatsen, ofta under musik.

Köparen var antingen en änking eller ungarl och han blev genom köpet i laga form kvinnans rättmätige make, barn som föddes i denna förbindelse räknades som legitima. Sedvänjan, som måhända hade sin största utbredning under just 1790-talet, fortsatte långt fram i tiden; ett av de allra sista fallen av hustruförsäljning skall ha inträffat 1884. Ofta, för att inte säga alltid, hände det att köparen efteråt bekräftade sitt hustruköp med kyrklig trolovning.

De av Archenholz samlade notiserna om hustruauktionerna utgör

en mycket drastisk exempelsamling, som väl belyser denna underliga engelska sedvänja. Som t. ex. denna notis: "För en tid sedan annonserade en paktare i ett engelskt grevskap i en londontidning om förlusten av en häst, som sprungit bort, och lovade upphittaren fem guineas. Underligt nog försvann dagen efter också paktarens hustru och han annonserade om saken i samma tidning och även nu erbjöd han hittelön — fyra shilling"

Notisen ger värdesättningen av hustrun, från paktarens synvinkel, och han var inte ensam om sin låga värdering av sin livsledsagarinna.

En arbetare i Oxford försålde på 1790-talet sin hustru till en murare som betalade hela 100 shilling, muraren aktade alltså kvinnan ganska högt. Arbetaren förde sin hustru till marknaden med rep om halsen, som hade hon varit ett djur och höll försiktigtvis i repet ända till dess han fått pengarna. Då lämnade han hustrun ifrån sig och önskade köparen lycka till. Det låter ju grymt och kusligt, men sådan var seden.

Samtidigt skedde en försäljning i Essex. Där sålde mannen sin hustru och två barn för en halfcrown. Det är enda gången Archenholz nämner försäljning av barn. Hela denna ceremoni skedde under musik, och kvinnan måste tre gånger vandra runt marknadsplatsen vid Marchin Green med ett rep om halsen.

En förhastad hustruförsäljning råkade en timmergesäll i London ut för i slutet av 1790-talet. Han sålde sin fru till en annan timmergesäll för några shilling och upplevde några veckor senare en oerhörd förgärlighet — den försålda hustrun ärvde 15.000 pund!

Då som nu fanns det folk som fort tröttnade på den äkta hamnen med den hulda makan. I Nottingham sålde en man sin hustru efter bara tre veckors äktenskap. En spiksmed köpte henne för en spottstyver — en shilling! Om orsaken till realisationspriset är ingenting känt men enbart priset verkar ju talande. Eftersom repet ingick i priset — lagen fordrade uttryckligt att hustrun skulle ha rep om halsen — så var affären en verklig förlust för maken. Ett rep kostade ju mer än en shilling.

En hustru
auktioneras
bort år 1820
i England

men led mycket av den brutala behandlingen. Den som en gång varit hennes förste älskare köpte henne till all lycka. Årets billigaste kvinna det året gick bort för 3 pence. Om den handeln saknas närmare detaljer. Även år 1819 förekom flera försäljningar av hustrur på kreatursmarknader, sedan började denna handel bli allt mer sällsynt.

Efter Archenholz' död 1818 är underrättelser om hustruförsäljningar inte vanliga, helt försvann de dock inte. Fram på 1830-talet började utlandet intressera sig för den kuriösa sedvänjan, och flera tidningar, särskilt modetidskrifter, berättade för sina läsare om hustruförsäljningarna. År 1838 meddelade en tidning i Leipzig sina läsare: "att den 17 i denna månad (mars) en hustru med grimma om halsen blivit förd till torget i Ludlow och såld för 3 shilling." I "Allmänna Modetidningen" för 1846, nr 35, meddelas från England: "att den 1 maj 1846 en hustru därstädes blivit såld för omkring 2 pund sterling". Dessa notiser är bland de sista som gått att finna, men som tidigare nämnts skall en hustruförsäljning ha ägt rum så sent som 1884.

En form av skilsmässa

Lärde män har lagt sina pannor i djupa veck och funderat över dessa underliga hustruförsäljningar och varför de funnits till. De har kommit till det resultatet att man här har att göra med ett äldre barbariskt bruk, som blott levat kvar i England. Det har inte i verklig mening varit hustruförsäljningar utan snarare en sorts skilsmässa, som dock endast begagnats av fattigt folk. Köpesumman, som i regel blott gällt några shilling till ett pund, måste betraktas som symbolisk, det visade att ägaren till hustrun därigenom frivilligt avstod äktenskapsrätten över hustrun till köparen. Man avstod med andra ord sin "egendomsrätt", men det säges också på något ställe att försäljning inte kunde ske mot hustruns vilja.

Detta skilsmässoförfarande var mycket brutalt, men riktiga skilsmässor var på den tiden mycket dyrbara att få vid engelska domstolar. Än i dag är ju skilsmässor något av det knepigaste man har att göra med i England. I det läget hade de fattiga klasserna kommit på en möjlighet att erhålla skilsmässa genom att utnyttja ett åldrigt lagrum. Denna skilsmässosform var inte bara

(Forts. sid. 32)

Fruns älskare gav fem pund

Inte långt från Thame i Oxfordshire bodde en lantman, som för flera år sedan sålt sin hustru utan alla formaliteter. Hans granne talade om att köpet under sådana omständigheter var ogiltigt varpå bonden beslöt att göra om affären för att få det hela lagligt. Han hämtade alltså sin förra hustru och släpade henne med rep om halsen den sju miles långa vägen till marknaden i Thame. Där sålde han henne för andra gången, med iakttagande av alla regler, för en halfcrown. Det märkvärdigaste är att han för denna hustru, liksom då det gällde ett försålt djur, måste betala fyra pence i tull.

I Wochester förde en daglönare sin äkta hälft till marknaden med rep om halsen. En skomakare, fruns älskare, infann sig efter avtal och köpet gjordes upp. Älskaren fick ge lite mer för den sköna än vanligt, fem pund sterling. I februari månad 1709 kom själve klockaren i Swandlincote till marknaden i Burton för att sälja en hustru, dock inte sin egen. Det var nämligen så att en man rymt från sin hustru och nu fick hon underhåll av något slag från kyrkokassan i Swandlincote församling. För att bli av med denna kvinna sände församlingsföreståndaren iväg klockaren med den över-

givna hustrun för att få henne såld. En köpare inropade henne för 2 shilling, vilket ordentligt skrevs in i tullboken och man glömde inte ens att notera repets värde.

Priserna råkade tydligen på glid nedåt ibland. Från 1796 omtalas en knappmakare som i mars det året sålde sin hustru till en forkarl i Sheffield för det billiga priset av 6 pence. Av den summan tog emellertid marknadens tulluppsyningsman 4 pence för att ha fungerat som köpvittne.

Köparen spenderade öl

Man skulle tro att denna barbariska och kuriösa sedvänja skulle dö ut med franska revolutionen, då nya vindar blåste över världen. Om någonting borde ha vädrat ut antikverade sedvänjor så borde det väl ha varit revolutionstiden och dess efterdyningar. På andra håll möjligen, men inte i England. Den 30 januari 1818 avyttrade en rentier sin hustru för 1½ shilling. Den överlycklige köparen spenderade emellertid ett helt kvarter öl på köpet.

Samma år släpade en mycket brutal man sin hustru med det obligatoriska repet om halsen till marknaden i Darthmonsquare och sålde henne för 2 guineas. Den olyckliga kvinnan, som bara varit gift ett halvt års tid, mötte stort deltagande

ISMAEL

Novell av Gunnar Hörberg

Vid floden Tigris i Mesopotamien fanns en gång en man som till sitt tjugonde år levde både glatt och lusteligt. Hans fader var mycket rik och ägde ansenliga arealer uppodlad mark som på tre sidor omgavs av ett oändligt stepplandskap och på den fjärde av Tigris vatten. Liksom hans fader ägde många tjänare ägde han också mycken boskap. Den unge mannen saknade inte medel till vare sig det ena eller andra. Hans fader höll honom kär och bisträckte honom utan onödigt knot. Den unge mannen skulle en gång arva sin fader och då han var enda arvingen skulle de väl tilltagna rikedomarna tillfalla honom oskiftade.

Fadern som hette Ali och sonen som hette Ismael dyrkade sin stamfrände Mohammeds gud Allah. Tre gånger om dagen knäböjde de rituellt efter koranens bud på sina bönemattor med ansiktena vända mot Mekka.

Även om den unge Ismael vid dessa tillfällen var fylld av djupaste allvar var han strax efter det han stigit upp ur bönen fylld av glättigaste sinne. Hans glädje ägde samma djup som tidigare hans allvar. Många av hans stamfränder menade

att hans glädje var av det obetänk-samma och sorglösa slaget. De liknade honom vid en färgsprakande fjäril i nöjets praktfulla trädgårdar.

Den unge Ismael roade sig verkligen. Han levde i ett ständigt växande glädjerus och försummade därunder att delta i arbetet på sin faders ägor eller att sätta sig in i de administrativa göromålen på dessamma. Även om ingen ondska kunde upptäckas i hans inre (inte ens av ett sädeskorns storlek) menade man att detta var en dålig förberedelse till ett nyttigt och ärbart liv. Samtidigt framhöll man fader Ali som exempel. Denne var, utom sin allbekanta fromhet, en man som ur det ofruktbara landskapet här intill Tigris trollat fram välstånd och rikedom. Han var också en rättfärdig man. Varför välståndet hade utbredd sig till var och en som i arbetet varit honom behjälplig.

Härigenom framstod kontrasten mellan far och son så att var och en kunde se den. Och man sade: Visserligen är inte vår herres son ond men ändå inte rätt skickad att förvalta sitt arv. Hur skall det gå med oss då vår herre lämnar oss?

Om fader Ali gjorde sig samma bekymmer så visade han det inte. Han lät opåtalat Ismael leva det glittrande liv som denne fått behag i och lät inte göra en min av ogillande. I stället gladde han sig åt sonens glädje såsom glädjen varit honom själv given.

Om Ismael hade några bekymmer så var de av en helt annan art än de folket härintill hade. Ismaels bekymmer var i likhet med hans drömmar lätta luftiga moln. Det kunde visserligen hända att en mörk sky av eftertanke drog igenom hans oskuldsfulla väsen, men den flyktade så snart att han inte blev nämnvärt störd därav. Ibland gjorde han sig frågan hur länge denna gränslösa glädje som han i så oförtjänt övermått fått njuta skulle vara hans. Tanken på att en gång mista den var honom inte främmande, men inte ens häröver kände han alltför mycket sorg.

Strax efter sitt tjugonde år trädde Ismael inför sin fader i det han utbad sig dennes löfte om att få resa ut och lära känna världen. Fadern som inte kunde neka sin son något

lät genast ställa det förnämsta rid-djuret till förfogande, tillkallade ett stort antal tjänare och förstärkte dem rikligen med penningar och annan nödig utrustning. Men då dagen för Ismaels avresa var inne trädde denne fram till sin fader iförd billigaste kläde, inte ville han ha vare sig riddjur eller tjänare som följe. Det enda han utbad sig var fader Alis välsignelse. Fadern lät inte heller nu sin vilja gå emot sonens, även om hans hjärta var ansträngt av sorg och oro. Han gav honom sin välsignelse och sökte inte någon gång förmå honom att ändra sitt beslut.

Med tårade ögon såg han sonen lämna sitt hus inte stort bättre rustad än en tiggare.

Nu inföll en tid som för den unge Ismael var både påfrestande och smärtsam. Den var i allt olik den i vilken han tidigare framlevt en glittrande tillvaro. Inte kunde han nu som förr vända sig till sin fader då besvärligheter kom i hans väg. Det berodde endast av honom själv att bemästra alla svårigheter.

På kvällen samma dag som han

Ismael och hans fader Ali knäböjde i bön enligt koranens bud.

lämnat faderns hus var han totalt utmattad. Solen hade varit het och obarmhärtig. Han hade ofta blivit nödd att vila och torka den värsta svetten ur ansiktet. Efter varje sådan paus hade mödan att återigen uppta vandringen vuxit ofantligt. Även om han inte var tränad i uthållighet av detta slag var viljan dock blank och oanfräkt. I lika hög grad som kroppen fick utstå obehag växte den inre glädjen.

Hans föda bestod av örter som han letade upp och lärde sig känna igen. Det var inte mat som var särskilt smaklig jämförd med det han tidigare varit van vid. Därav lät han sig inte beröras. Hans glädje växte ut över alla tillfälliga yttre besvär och sorgen kunde inte bedröva honom.

Han vandrade på detta sätt med stor vilja och energi till dess han i det inre av landet stötte på en källa med friskt vatten vid vilken han lät uppföra en enkel hydda.

Till det yttre hade han genomgått en markant förvandling. Han var mager och senig med en skarp genomträngande blick i ett skäggigt ansikte med mejslade linjer. Det var inte lätt att i denne man upptäcka den föregående ynglingen. De som stått honom nära var nu långt bort och kunde inte förundra sig häröver. Ingen kunde heller förundra sig över att han slagit sig ned i en ensligt belägen del av landet. Annars skulle man säkert ha sagt att han dragit sig undan den värld vilken han givit sig ut för att lära känna. De som så skulle ha sagt var hederliga och arbetsamma människor som både av nöd och lust hade sina blickar riktade på yttre realiteter. Deras värld var den vilken gav dem bröd att äta och vatten att dricka. Ismael däremot levde i den värld som han bar inom sig. Det var en motsägelsefull och mystisk värld. Dess famn var lika väldig som världsalltets och dess innehåll lika myriadrik.

Mitt emellan floderna Tigris och Eufkrat slog han sig ned. Här tillbringade han resten av sitt liv utan att återvända till sin faders ägor. Han återsåg varken denne eller någon av sin släkt, även om han i sina drömmar ibland var dem så nära att han endast behövde sträcka ut sin hand för att vidröra deras klädnad.

År lades till år. Under tiden gick Ismaels fader Ali bort. Själv var Ismael en gammal man med vitt skägg och med ålderdomens rynkiga hölje. Likväl ägde hans blick samma skärpa som tidigare. Hans hållning var rak och värdig och hans rörelser behagfulla. Och när tiden var inne gick han bort med fullt bevarade själsegenskaper. Man fann honom sittande under ett palmträd i närheten av sin hydda.

Då han var död redde man till en grav i närheten. Man gick tillväga med stor ängslan. Ty för de kringströvande nomader som fann honom var Ismael en man inför vilken man hyste både respekt och fruktan. Man frågade sig om han varit en god eller ond man. De som om natten mött honom då han med håret utslaget och med brinnande ögon skrämt dem på flykten sade: "Helt säkert var han en ond man". Andra som mött honom ute i det brännande stepplandskapet då de dignat av törst och umbäranden och aldrig skulle ha klarat sig utan hans hjälp sade: "Helt säkert var han en god man". Andra som kände honom genom hörsägen sade: "Låt oss inte gå i vägen för denne man".

De var enkla och primitiva människor för vilka de yttre realiteterna var den värld i vilken de levde. Därutöver levde de i fruktan baserad på vidskepelse. I respekt för detta sistnämnda begravde de den döde. Ismael hade då sedan länge gått upp i den värld han en dag gått ut för att lära känna.

Ill.: Elsie-Britt Stenqvist

Man fann Ismael död vid ett palmträd i närheten av sin hydda.

Slutet på bildrömmen

Novell av
Gösta Abrahamson

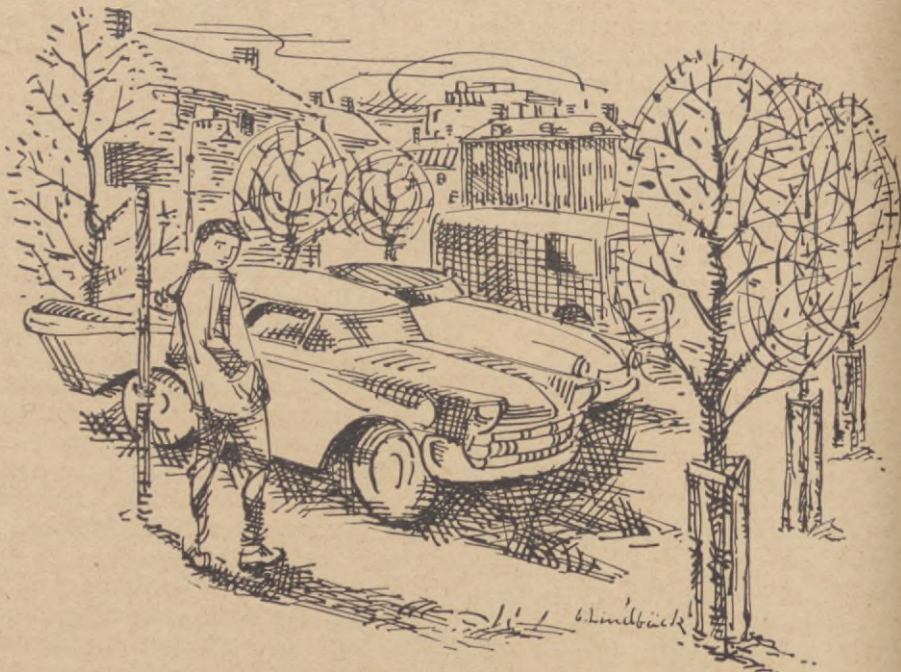
Han stod utanför porten till det dystra femvåningshuset. Han hette Bosse och var sjuttio år med ett enormt intresse för allt vad motorfordon heter, och det var med längtan i blicken han följde strömmen av förbipasserande bilar, som i en aldrig sinande kavalkad rann förbi mot okänt mål.

Man skulle ha en bil, tänkte han. Inget sånt där flott vrålåk, det var inte alls nödvändigt. En liten billig bil skulle göra lika bra tjänst — nästan. Fast det var bara drömmar. Inte ens den enklaste lilla kärra skulle han kunna skaffa sej. Inte nu och kanske aldrig.

Han suckade tungt och hånlog åt sina dumma önskningar. Det fanns ju så många hindrande skäl för det där bilköpet. Dels var han för ung för körkort, och dels hade han inget jobb. Hade inget haft på över tre månader, och visste inte heller när nåt kunde komma. Det hade ju så plötsligt och oväntat blivit ont om arbetstillfällen.

Han suckade än en gång och kastade en lång blick efter ett elegant dollargrin. Det var för Karins skull han önskade sig en bil. Hon var sexton år, och henne var han kär i. Hade varit det i över ett år nu. Och hon hade gillat honom tillbaka, det visste han. Ja, hade gillat, för så säkert var det inte att hon gjorde det längre. På senaste tiden hade lite av hennes tidigare vänliga tonfall försvunnit. Inte heller hennes blickar var så där förälskade som för bara nån månad sen. Hon hade inget sagt direkt, men han tyckte sej förstå att hon gärna ville dra sej undan. Kanske gå till nån grabb som kunde bjuda ut henne nån gång. Inte som nu bara traska gata upp och gata ner och aldrig kunna roa sej som andra ungdomar.

Hon hade orsak till att dra sej undan, det medgav han villigt inom sej. Men det fick hon inte göra. Blotta tanken gjorde honom utom sej av förtvivlan. Hon var den vackraste flickan i hela stan och hon måste fortsätta vara hans flicka. Ingen annan grabb fick så mycket som ens ta i henne.

På parkeringen stod rader av lockande eleganta bilar

Fast lördagskvällarna var ett farligt hot mot hans lycka. Och i morron skulle det vara en sån kväll. Ingenstans att ta vägen. Bara gå där tigande vid hennes sida. Hela tiden med den molande känslan att hon tyckte det var tråkigt och bara funderade på lämplig anledning att gå sin väg.

Han måste göra nåt. Göra vad som helst. Bara inte gå och vänta.

Infallet kom hastigt. Gjorde honom först rädd, men sen bräddad av spänning och stora förhoppningar. Det kom nåt plötsligt vaket och uppmärksam i hans ögon, och han steg raskt ur portens skugga och började gå neråt gatan, mot den öppna platsen några kvarter längre bort.

Tankarna vandrade helt nya och främmande vägar. Det han beslutat göra kanske var farligt, men han skulle göra det ändå. Få ut lite mer av tillvaron än det vanliga enahanda. Sen få behålla Karin och hennes kärlek.

Där på parkeringen stod rader av eleganta åk. Han hade förstås inget körkort, men han skulle kunna köra dem ändå. Han hade ju ibland fått åka med nån kamrat som fått låna sitt jobbs bil, och då vid flera tillfällen fått överta ratten. Och det hade gått väldigt bra, han hade kört

minst lika säkert som vem annars som helst.

Han skulle låna en bil. Ja, det skulle han göra. Att dom säkert var låsta spelade ingen roll. Ett sånt hinder fixade man hur lätt som helst. Likaså kunde man starta utan nyckel. Det var bara att koppla ihop tändningen. Såpass motorkunniga var nästan alla grabbar.

Tankarna mognade till snabbt beslut. Han skulle gå till den här parkeringen i morron eftermiddag. Passa på när dom ställt sina kärror där för att gå hem och äta middag. Då välja ut vilket åk han ville ha, sen bara starta det och köra sin väg. När ägaren omsider uppenbarade sej skulle han själv vara långt borta. Han och Karin. För hon skulle få åka med. Hon gillade ju att åka bil. Det hade hon sagt så många gånger.

Fast han skulle förstås inte tala om för henne att han snott kärran. Bara säga att han fått låna den av en grabb som jobbade på en motorverkstad. Att han fått i uppdrag trimma den för ägaren. Jaha, det lät bra. Precis så skulle han säga.

Innan han somnade på kvällen kom en viskande tanke och sa att det kunde bli ett farligt företag, men upprorisk till mods skjutsade han undan alla tankar. Karin skulle bli glad över en åktur, och han mäs-

te göra det för att få behålla henne. Sen bara fortsätta. Låna en annan bil nästa vecka. Så klart det borde finnas många bilar på den där verkstan där kompisen jobbade. Hon skulle aldrig misstänka nåt. Så långt sträckte sej inte en jäntas tankar. Bara hon fick åka i en flott bil skulle hon tycka att hon hade en hejare till grabb.

Lördagsmorgonen kom inte med några varnande tankar. Intalade honom i stället att han gjorde rätt. Bilarna var väl inte bara till för dom som hade pengar. Även en fattig arbetslös grabb kunde vilja ha lite trevligt nån gång. Få åka ut med stans vackraste flicka. Sen kunde dom där tjocka gubbarna röra lite på benen. Det skadade inte alls.

Så sa tankarna och han höll med om att de hade fullkomligt rätt. Och tänk så glad Karin skulle bli. De skulle träffas klockan sex, det hade de tidigare bestämt. Och då skulle han stå utanför hennes port. Peka på bilen lite längre ner på gatan, säga som han tidigare tänkt och artigt ledsaga henne till det eleganta åket. Öppna dörren och be henne slå sej ner i det bekväma framsätet. Trycka på självstarten och sen susa ut ur staden. Inte ha nåt särskilt utstakat mål, bara fara omkring lite hur som helst. Men inte åka fort. Bara omkring sextio. För riktigt säker på sej själv var han inte. Och dumt att ta några onödiga risker. Och vid den tiden på dagen fanns det ju så många trafikanter på vägarna.

Den givmilda turen trampade på i hans fotspår. Den yttersta bilen i raden parkerade fordon hade inte rutan helt upprullad. Bara en centimeter. Men det räckte så att hans medförda ståltråd kunde glida ner och lätt vrida dörrhandtaget åt sidan. Och det var en ganska snygg bil. En Dodge av årets modell, skinnande och blank i formerna. Nyckeln hade förstas ägaren ordentligt tagit med sej hem, men det var helt utan betydelse. Bara glida in bakom ratten, huka sej ner och låta fingrarna spela efter de rätta trådarna. Sen var saken klar. En liten lätt spark på startpedalen, så kom strax motorns jämna, nästan ljudlösa spinnande. Ingen som helst svårighet att backa ut från parkeringen. Gatan var snäll där den vilade i tyst lördagskvällsförbuden. Bara lägga in växlarna i tur och ordning och i lugnt tempo rulla iväg till Karins gata.

Det fanns en klocka på instrumentbrädan, och visarna på den berättade lågmält att minuterna halskade mot sexstreck. Alltså lagom att parkera några kåkar längre ner.

Hon var punktlig, hans flicka. Precis på slaget kom hon ut ur sin port.

— Hej, sa han.

— Hej, sa hon men så där ointresserat som hon numera brukade hälsa hans ankomst.

Han log lite och så kastade han ut sitt trumfkort.

— Jag tänkte vi skulle ta oss en liten tur utåt vischan.

— Marschera, menar du, sa hon lite retligt.

— Nej, bila. Min kärra står där borta.

Hon såg häpen ut när hon följde riktningen av hans pekande finger. Såg häpen ut, men även en smula rädd.

— Vems är bilen? Har du snott den?

Han log överlägset.

— Snott den? Nej, min vän Jag har ärligt fått låna den. Av en kompis som jobbar på en verkstad. Ägaren har bett honom trimma den, men som han hade annat för sej ikväll överlät han jobbet på mej. Och sköter jag mej väl kan jag få låna en ny bil varje vecka.

Hon hade inget svar till hands, såg bara inte rädd ut längre.

— Vart ska vi åka? sa han när hon behagfullt sjönk ner på den mjuka stoppningen.

— Spelar ingen roll, log hon. Kör dit du själv vill. Jag nöjer mej med att sitta här och ha det bra.

Han körde så bra han kunde. Kom utanför stadsgränsen och spikade upp farten en smula, men inte över sextio. Han var lycklig nu. Kände sej som en stor erövrare. Den här bilen var hans nu. Riktigt hans. Och Karin som satt vid hans sida var hans egen flicka. Dom var rika och älskade varann. Kunde fara vart som helst. Ingen som bestämde över dem.

— Du kör bra, sa hon beundrande. När tog du körkort?

— För ett år sen ungefär.

— Ska man inte vara arton år, sa hon.

— Nej, sexton, ljög han. Det blev ändring förra året.

— Kör fortare sa hon.

Han ökade farten en aning.

Ilsket tutande svepte några bilar förbi dem.

— Dom där körde ännu fortare än vi, sa hon konstaterande. Hur mycket håller du nu?

— Åtti!

— Fortare då! sa hon. Fortare! Fortare!

Vägen var rak och bred och inte farligt trängselbetonad. Han kände sej stor och duktig och ökade djärvt till hundra.

— Bra kärra, sa hon. Ligger gott på vägen!

Han nickade instämmande. Vågade inte vrida på huvudet och se på henne, måste hålla uppmärksamhet.

(Forts. sid. 31)

Olyckan hände plötsligt. Det gick så snabbt att tankarna inte hann följa med

NATTLIGT MÖTE

Av WALTER SCOTT

Följande avsnitt ur "Ivanhoe", en av Walter Scotts mest kända och uppskattade romaner, ger åtskilligt av Scotts berättarkonst i ett nötskal. Bl. a. får man här en god uppfattning om hans omsorgsfullhet när det gäller berättelsens biografier.

Efter tre timmars rask marsch kom Cedrics två tjänare med sin hemlighetsfulle vägvisare till en liten glänta i skogen. Mitt på denna växte en väldig ek som utbredde sina knotiga grenar åt alla håll. Under eken låg fyra eller fem karlar utsträckta på marken, medan ytterligare en gick vakt i månskenet.

När den sistnämnde hörde de analkande stegen slog han genast larm och de sovande var ögonblickligen på fötter och spände sina bågar. Sex pilar vilade på bågsträngarna och pekade åt det håll varifrån vandrarna närmade sig. Men så upptäckte männen vem vägvisaren var och hälsade honom med alla tecken på aktning och tillgivenhet.

— Var är Mjölaren? var hans första fråga.

— På väg till Rotherham.

— Hur många har han med sig? frågade anföraren, ty han tycktes ha denna ställning.

— Sex man och gott hopp om byte med S:t Nicolais bistånd.

— Amen, sade anföraren Locksley. Och var är Allan-a-dale?

— Han gick bortåt Watlingvägen för att passa på priorn av Jorvaulx.

— Bra det också, sade anföraren. Och var är munken?

— I sin koja.

— Då går jag dit, sade Locksley. Sprid er och sök rätt på kamraterna. Samla så stor styrka ni kan, för det är villebråd ute och strövar som nog sätter sig till motvärn — så jakten kan bli hård. Möt mig här i gryningen. Och vänta, tillade han, jag höll på att glömma det allra viktigaste. Två av er beger sig genast till Torquilstone, Front-de-Boeufs slott. En hop junkrar som har klätt

ut sig, så att de ser ut som vi, är på väg dit med fångar. Håll noga utkik på dem, för om de hinner fram till slottet innan vi har samlat vår styrka är det en hederssak för oss att straffa dem, och det måste vi absolut bereda oss tillfälle till. Bevaka dem därför noga och skicka en snabbfotad kamrat att underrätta bönderna i trakten om saken.

Alla lovade att nog efterkomma Anförarens befallningar och begav sig sedan hastigt bort för att utföra sina uppdrag. Anföraren skyndade till kapellet vid Copmanhurst, alltjämt åtföljd av tjänarna Gurth och Wamba som nu betraktade honom med stor aktning och även en smula fruktan. När de kom ut på den lilla månbelysta skogsglantan framför det gamla vördnadsvärda fast åtskilligt förfallna kapellet och den torftiga eremithyddan, som passade så bra för en from asket, sade Wamba med låg röst:

— Om det här är en rövarboning så kan man verkligen säga att ordspråket har rätt: Ju närmare kyrkan, dess längre från Gud. Och minsann tror jag inte det är sant...

En illustration ur Walter Scotts "Ivanhoe"

Hör bara vilken hädisk sanctus de sjunger där inne hos eremiten! Vem i fridens namn kunde tro att man skulle få höra en dryckesvisa från en eremitcell mitt i natten?

— Ja, inte förvånar det då mig, sade Gurth. Den glade eremiten i Copmanhurst känner man väl till. Hälften av alla tjuvskjutna rådjur här i skogen kan väl skrivas på hans meritlista. Skogsvaktaren lär ha klagat hos hans förman och håller han sig inte i skinnet så kan han mista både kappa och krage.

Locksley sade ingenting utan knackade bara hårt på dörren till hyddan.

— Vid mitt radband, sade eremiten inne i hyddan till en riddare, här kommer fler nattvandrare. Jag har ingen särskild lust att bli avbruten i de här andaktsövningarna. Alla har sina fiender, min bäste riddar Latmask, och det kunde finnas personer som vore elaka nog att uttyda den gästfria vederkvickelse, som jag har gett er, en trött resande, under tre korta timmar, som idel dryckenskap och frosseri — laster som är lika främmande för mitt kall som för min karaktär.

— Vilka nedriga belackare! sade riddaren. Jag skulle gärna äta mig att tukta dem. Men det är så sant som det är sagt, helige klerk, att vi alla har våra vederdelomän och det finns åtskilliga här i landet som jag helst vill möta med visiret nedfällt.

— Sätt på dig din järnhuva då, och det så fort du kan, sade eremiten. Medan du gör det ställer jag undan de här tennstoppen. Och för att överrösta skramlet — för jag käner mig verkligen lite knäsvag — så stäm in då du hör mig sjunga; orden betyder ingenting, jag minns dem knappt själv.

Därmed stämde han upp ett dånande *de profundis clamavi* och stämde i skyddet av dess toner undan spåren av deras fest, medan riddaren, som hade svårt att hålla sig för skratt, hjälpte till i sången så gott han kunde, samtidigt som han tog på sig sin rustning.

— Vad är det för helvetesotta ni firar vid den här tiden på dygnet? hördes en otålig röst utifrån.

— Gud förlåte dig, färdeman, sade eremiten som på grund av det oväsen han själv framkallade och kanske även till följd av sina nattliga libationer inte kände igen en röst som han borde vara förtrogen med. Fortsätt din väg, i Guds och Sankt Dunstans namn, och stör inte

Den svarte riddaren och den glade eremiten

andakten för mig och min helige broder.

— Du galenpräst, hördes rösten. Öppna för Locksley!

— Ingen fara, allt väl! vände sig eremiten hastigt till riddaren.

— Vem är det då? frågade denne. Det är mycket viktigt för mig att få veta det.

— Vem det är? Det är en vän, hör du ju.

— Vad då för slags vän? Om han är vän till dig, så är väl därmed inte sagt att han är vän till mig.

— Vad för slags vän? upprepade eremiten. Tja, det är en fråga som inte är så lätt att svara på. Jo, om jag tänker närmare efter är det just den hyggelige skogvaktare som jag talade om för en stund sedan.

— Jojo, en lika hyggelig skogvaktare som du är en from eremit, sade riddaren. Det kan jag tro. Men öppna dörren nu, så han inte tar sig för att slå in den!

Hundarna, som först hade morrat och skällt ilsket, tycktes nu känna igen rösten utanför, ty de ändrade sig fullständigt och gnällde och krefsade på dörren. Eremiten slog ifrån reglarna och släppte in Locksley och hans båda följeslagare.

— Nåå, min käre eremit, började Locksley, vad är det för en lustig kumpan du har fått fatt i?

— En ordensbroder, sade munken allvarligt. Vi har hållit vaka hela natten.

— Han tycks höra till den stridande kyrkan, sade Locksley. Det finns fler av den sorten här i trakten. Men nu, munk, måste du lägga bort radbandet och ta till knölpåken. Vi behöver nämligen alla raska karlar, de må sedan vara präster eller lekmän. Men, tillade han och tog eremiten några steg avsidet, har du blivit alldeles tokig, eftersom du släpper in en riddare som du inte känner? Har du alldeles glömt bort vad reglerna föreskriver?

— Känner jag honom inte? sade munken lite hetsigt. Jag känner honom lika väl som en tiggare känner sin matskål.

— Vad heter han då?

— Han — han är sir Anton av Scrabelstone. Jag dricker — det bör du förstå — aldrig med en person utan att veta hans namn.

— Du har druckit mer än tillräckligt, broder, sade Locksley, och även pratat för mycket är jag rädd.

— Hederlige odalman, sade riddaren och trädde fram, var inte ond

på min glade värd. Han skänkte mig bara den gästfrihet, som jag skulle ha avtvingat honom, om han nekat mig den.

— Vad för slag? utbrast munken. Avtvingat mig! Vänta bara tills jag har bytt ut den här gråa kåpan mot en grön rock! Om jag sen inte låter min knölpåk hålla tolvringning på din skalle, så vill jag varken vara en riktig präst eller en riktig jägare.

Han slängde ifrån sig kåpan under vilken han bar en åtsittande tröja och byxor och tog på sig en grön jägarkostym.

— Knyt mina byxband, vände han sig sedan till Wamba, så ska du få en bägare kanariesekt för besväret.

— Tack, sade Wamba, men jag undrar om det är riktigt rätt av mig att hjälpa till att förvandla en helig eremit till en syndig skogsman.

— Du kan vara lugn, sade eremiten, jag behöver bara bikta min gröna rocks synder för min gråa kåpa, så blir allting bra.

— Amen, svarade Wamba. En vadmalsbotgörare bör ha en biktfar i säckväv, och er kåpa kan mycket väl få ge mig absolution på köpet.

Med dessa ord hjälpte han munken att knyta de många snören varmed benkläderna fästes vid tröjan.

Under tiden tog Locksley riddaren avsidet och sade:

— Neka inte, herr riddare! Visst var det ni som avgjorde segern till engelsmännens fördel mot främlingarna andra tornerdagen i Ashby.

— Nå än sen?

— I så fall skulle jag anse er som en vän till det svagare partiet.

— Det är varje sann riddares plikt, svarade riddaren, och jag vill inte gärna bli tagen för någon annan.

— Men för mitt ändamål måste ni vara lika god engelsman som sann riddare. Det som jag har att säga angår visserligen varje hederlig man, men i synnerhet varje engelsman.

— Du lär inte finna någon som sätter England och varje engelsmans liv högre än jag, svarade riddaren.

— Jag vill gärna tro det, sade jägaren, för sällan har vårt land haft större behov av anhängare. Ni ska få höra om ett företag, som ni kan ta en ärofull del i, om ni verkligen är den ni ger er ut för. En skara nidingar, som förklätt sig till bättre män än de är, har bemäktigat sig

en engelsk ädling, Cedric Anglo-saxaren, samt dennes myndling, lady Rowena och hans vän Athelstone av Coningsburgh och fört dem till en borg här i skogen. Torquilstone heter den. Jag frågar er som god riddare och god engelsman, om ni vill hjälpa till att befria dem.

— Jag är av mitt riddarlöfte förbunden att göra det, svarade riddaren. Men jag vill gärna veta, vem du är, som ber om mitt bistånd å dessa personers vägnar.

— Jag är en namnlös man, sade jägaren, men jag är en vän till mitt fosterland och till mitt fosterlands vänner. Med den förklaringen måste ni tills vidare nöja er, och det så mycket hellre som ni själv tydligen önskar förbli okänd. Men det kan ni vara övertygad om, att när jag en gång har gett mitt ord, så är det lika obrottsligt som om jag ginge med gyllene sporrar.

— Det tror jag gärna, sade riddaren. Jag har varit van att läsa i människors ansikten, och i ert läser jag ärlighet och beslutsamhet. Jag vill därför inte göra er fler frågor, utan hjälpa er med att befria dessa fångar; och när det är gjort, hoppas jag, att vi skall skiljas som goda vänner och vara lite bättre bekanta med varandra.

— Alltså, viskade Wamba till Gurth — alltså har vi fått en ny bundsförvant. Jag hoppas i sanning, att riddarens tapperhet skall vara mera äkta metall än eremitens fromhet och jägarens ärlighet, för den här Locksley ser mig ut som en äkta tjuvskytt och prästen som en ärkehycklare.

— Håll mun, mumlade Gurth. Det är kanske alltsammans som du tror, men om den lede Satan med bockhornen kom och erbjöd mig sin hjälp att försätta Cedric och lady Rowena i frihet, så är jag rädd att jag inte vore from nog att säga nej till hans anbud och be honom vika ifrån mig.

Munken hade nu rustat sig med svärd och sköld, båge och koger och en tung bardisan (stav) på axeln. Han lämnade kojan i spetsen för det lilla sällskapet, sedan han först omsorgsfullt låst dörren och lagt nyckeln under tröskeln.

— Är du i tjänstdugligt skick, munk, eller surrar dryckjomen ännu för mycket i din skalle? frågade Locksley.

— Inte mer än som kan avhjälpas med en klunk ur Sankt Dunstans källa, svarade munken. Det susar

visserligen lite i öronen och jag känner mig för all del en smula ostadig på benen — men vänta ska ni få se!

Med dessa ord gick han bort till den stenbassäng, där källans vatten porlade i månskenet, och drack en så djup klunk som om han velat tömma hela källan.

— När har du någonsin förr druckit så mycket vatten, helige klerk av Copmanhurst? sade den svarte riddaren.

— Aldrig sedan den gången då mitt vinfat läckte och vinet rann ut åt galet håll, svarade munken. Den gången hade jag ingenting annat att dricka än min skyddspatrons goda gåva här.

Han doppade efter dessa ord händer och huvud i källan och snurrade sedan sin tunga bardisan över huvudet som om den varit ett vasstrå.

— Var är nu de eländiga rövarena, som släpar bort flickebarn mot deras vilja? utbrast han. Må den lede satan flyga bort med mig, om jag inte är karl att mäta mig med ett dussin av dem!

— Svär du, helige eremit? sade den svarte riddaren.

— Eremita mig hit och eremita mig dit! röt den nu helt förvandlade mannen. Vid Sankt Georg och draken, jag är munk bara när jag har kåpan på mig. I den här gröna kostymeringen dricker jag och svär och nojsar med flickor som vilken annan jägare som helst i West Riding.

— Kom nu präst och håll tyst! sade Locksley. Du ylar som ett helt kloster en helgdagskväll, då paterabboten har gått till sängs. Kom ni andra också, vi måste samla hela vår styrka och blir nog ändå alldeles för få för att storma Reginald Front-de-Boeufs slott.

— Vad för något? utbrast den svarte riddaren. Är det Front-de-Boeuf som överfaller kungens trogna undersåtar på kronans landsväg? Har han blivit både tjuv och ogärningsman?

— Ogärningsman har han alltid varit, sade Locksley torrt.

— Och vad tjuv beträffar, sade eremiten, så tvivlar jag på att han någonsin har varit hälften så ärlig karl som många tjuvar jag känner.

— Trava på, präst, och prata inte så mycket smörja, sade Locksley. Det är bättre att du visar vägen till mötesplatsen än att du går och svamlar om saker som i klokhetens och anständighetens namn inte bör nämnas.

● DÖVA SKOLBARN...

(Forts. fr. bilduppslaget)

har för oss, när vi pratar med varandra. Dess uttrycksmedel blir gester och tecken. Ju livligare fantasi ett barn har, desto lättare har det ofta att finna uttrycksfulla gester, som den hörande omvärlden kan tolka. Detta blir det bekvämaste sättet att göra sig förstådd.

Om barnet inte får lära sig tala förrän i sjuårsåldern, har tecken-språket ofta hunnit bli det naturliga uttrycksmedlet. Det har vant sig att tänka i tecken i stället för i ord. Att tankeverksamheten i ett fall som detta blir betydligt lindrigare än hos talande och hörande barn är en självklarhet. Därför är det av vikt, att så tidigt som möjligt bibringa de hörselskadade ett begrepp, om vad talet betyder bland hörande människor. Vi måste ge dem ett språk, som blir ett naturligt redskap i kon-takten med omvärlden.

Döva barn är mycket känsliga för vibrationer. Såväl vibrations- som hörsel-förnimmelser stimulerar till vissa rörelser, som får sitt högsta uttryck i dansen. Under påverkan av ljudvibrationer börjar de också snart att röra sig efter musiken. Man skulle med andra ord kunna säga att det finns många likheter mellan vibrationsuppfattning och hörsel. Det har visat sig att favorit-instrumenten är trumma och basfiol. Livligast upplevs musiken om barnet får lägga sin hand på instrumentet och på så vis känna rytmen.

I varje klass på Manillaskolan är det åtta elever. Inte sällan är det ett primärt problem för läraren att få kontakt med eleven, särskilt när det gäller dess hörselträning. Det finns lika många metoder att locka hörselskadade barn till kontakt, som det finns variationer i barnens läggning. Detta betyder att man blir tvungen att lägga upp ett individuellt program för varje elev, även om hörsel-träningen måste bedrivas systematiskt efter i stort sett samma linjer för alla.

På lärare av denna speciella typ ställs mycket stora krav. De måste vara utrustade med god psykologisk blick och ett stort tålamod.

Schacklösning

Lösning till Samuel Loyds schackproblem: 1. Sg3!!, f×g3. 2. Sf2 matt; 1. —, f3. 2. Dh2 matt; 1. —, Kh3. 2. Dh2 matt; 1. —, K×g3. 2. Dh2 matt; 1. —, Kg5. 2. Df6 matt.

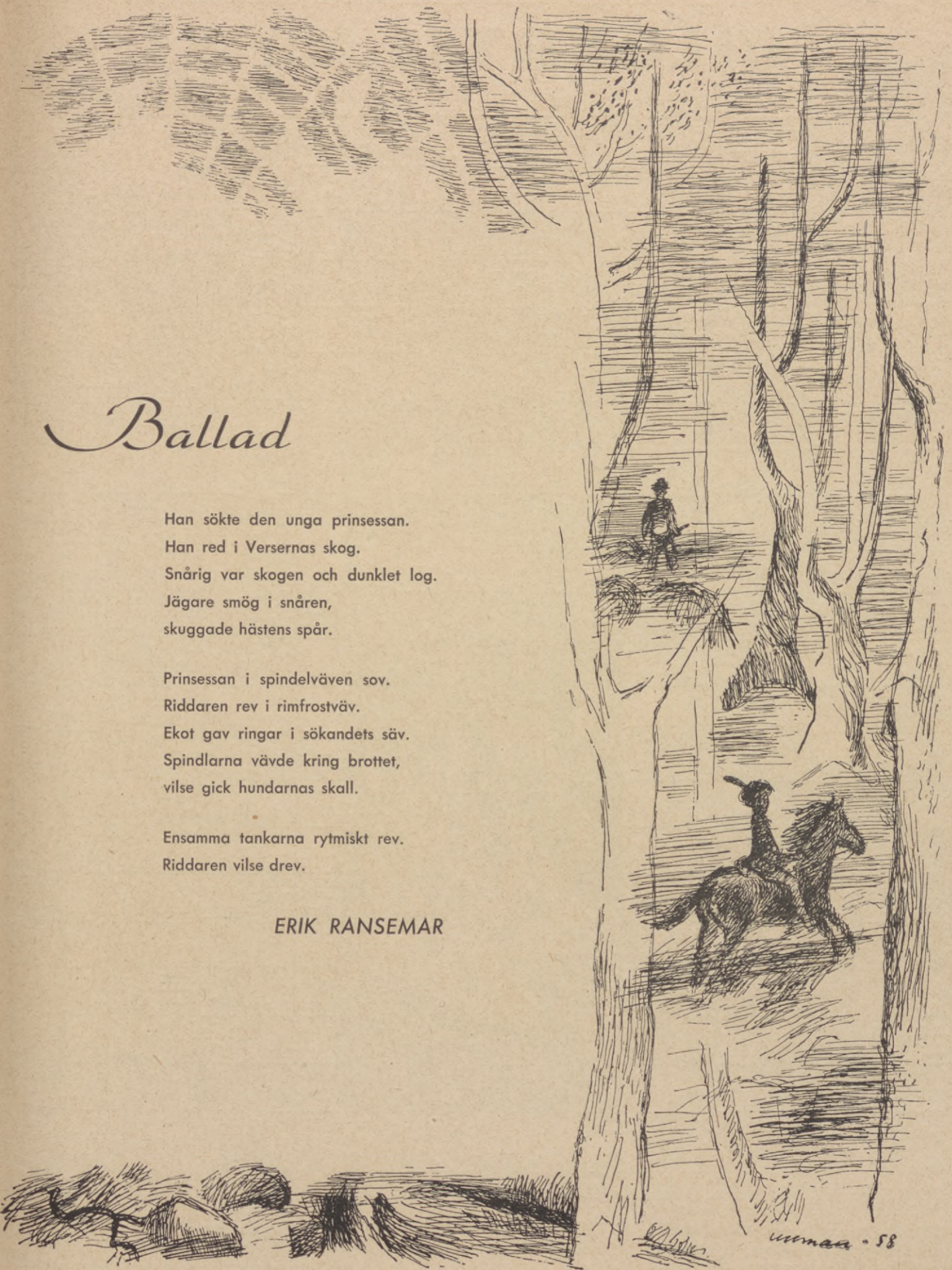
Ballad

Han sökte den unga prinsessan.
Han red i Versernas skog.
Snårig var skogen och dunklet log.
Jägare smög i snåren,
skuggade hästens spår.

Prinsessan i spindelväven sov.
Riddaren rev i rimfrostväv.
Ekot gav ringar i sökandets säv.
Spindlarna vävde kring brottet,
vilse gick hundarnas skall.

Ensamma tankarna rytmiskt rev.
Riddaren vilse drev.

ERIK RANSEMAR

umaa - 58

BILDKRYSS Nr 5

KOM HÖRDU!
HÄR ÄR FULLT
AV BLÄSIPPOR!

ANFALL
ITU
LIVS-
MEDEL
SKRIK
LÄMPLÄTE
TIO-
NING
STIM
ÖV-
NING
TA
SATS
ROM-
ERSKT
500
ON
ÅRS-
TID-
ENS
PUS
MISÄR
LÅNGT
JO
SIMMAT
FÖRST
PÅ RÄK-
NING
ÅNGRAR
SIG
VILKEN
INGÅNG
VAR
UNDER-
HÅLL-
ANDE
LUFT
HÄR-
LIGA
DÄLIGT
FÖRE-
BUD
AN-
LÄNDT
KÖ
FYR
UT-
VALDA
OAN-
VÄND
KÄRE
TRÄD
TILL-
TÄL
KÄRE
TRÄD
TILL-
TÄL
BUST-
PLAGG
BJÖRN-
FOT
LEM
ELD
OCH
FUCKA
VREDE
STÖPES
GLÄD-
JA
SIG
TIG-
GA
KYLA
RAS
ÅSKA
DA

GAM-
MAL
BIBL.
KUNG
MOPED
ENG.
FRÖKEN
BYTA
IN
FISK
OCH
BRUD
UT-
DELA
RELI-
GION
BETYG
DAMER
SOM
BROT-
TAS
UT-
SLAG
GÅR
BOK-
ÄRE
STORT
VAT-
TEN.
HIVA
UT
VÄLDS-
REGIM

ROM-
ERSKT
500
ON
ÅRS-
TID-
ENS
PUS
MISÄR
LÅNGT
JO
SIMMAT
FÖRST
PÅ RÄK-
NING
ÅNGRAR
SIG
VILKEN
INGÅNG
VAR
UNDER-
HÅLL-
ANDE
LUFT
HÄR-
LIGA
DÄLIGT
FÖRE-
BUD
AN-
LÄNDT
KÖ
FYR
UT-
VALDA
OAN-
VÄND
KÄRE
TRÄD
TILL-
TÄL
KÄRE
TRÄD
TILL-
TÄL
BUST-
PLAGG
BJÖRN-
FOT
LEM
ELD
OCH
FUCKA
VREDE
STÖPES
GLÄD-
JA
SIG
TIG-
GA
KYLA
RAS
ÅSKA
DA

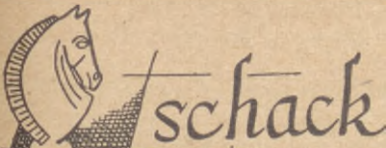
Namn: Adress:

Lösningarna måste vara Status' redak-
tion, Postbox 4149, Stockholm 4, tillhanda
senast den 5 juni 1958. För att komma

med i prislottningen skall tävlingsförsän-
delse vara märkt med orden "Bildkryss
nr 5".

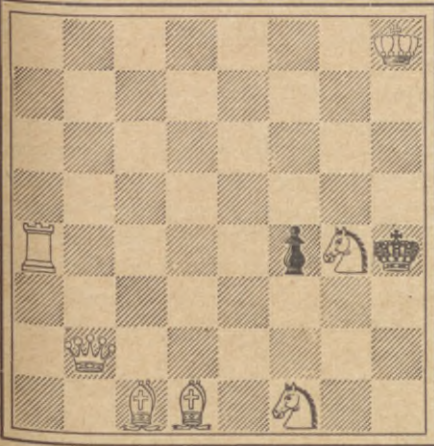
Tre priser utdelas, ett på 25 kr, ett på
10 kr och ett på 5 kr. Lösning och pris-
tagarnas namn kommer i augustinumret.

Lösning till Bildkryss nr 3

Redigerat av
A. HILDEBRAND

PROBLEM av Samuel Loyd

Matt i 2 drag

Vits övermakt är påfallande, men likväl är det alls inte så lätt att mattsätta den svarta kungen. Testa er själva! Löser ni uppgiften på 3 minuter får ni **A**, för 5 minuter **a**, för 7 minuter **AB** och för 10 minuter **BA**. Klarar ni inte lösningen på en kvart, så ge tappt och titta på sidan 28.

FÖRSTA SKÖNHETSPRIS

vid den stora internationella turneringen i Gotha 1957 gick till den tyske veterinären Rellstab för följande prestation.

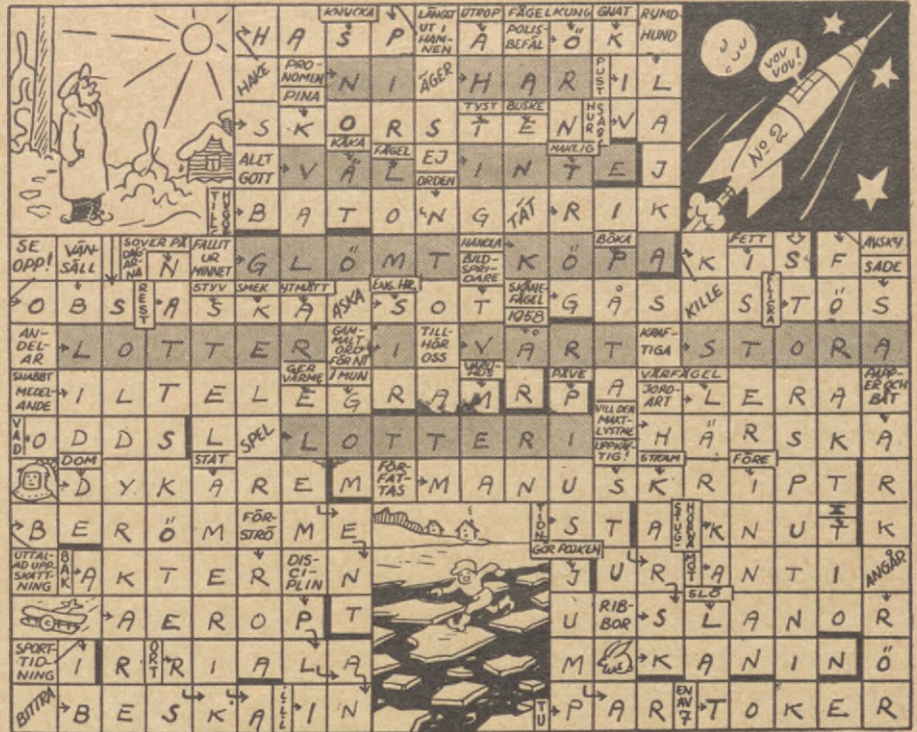
Nimzoidiskt

Vit: Holtz	Svart: Rellstab
1. d2—d4	Sg8—f6
2. c2—c4	e7—e6
3. Sb1—c3	Lf8—b4
4. e2—e3	d7—d5
5. Lf1—d3	c7—c5
6. Sg1—f3	Sb8—c6
7. 0—0	0—0
8. a2—a3	Lb4×c3
9. b2×c3	d5×c4
10. Ld3×c4	Dd8—c7
11. Lc4—d3	e6—e5
12. Dd1—c2	Tf8—e8

Hittills har allting gått efter välkänt teorierecept. Man tycker att ställningen knappast kan bjuda på några större överraskningar. Desto mera förvånad blir man när man får se vit ge upp redan efter ytterligare 12 drag.

13. e3—e4	c5—c4
14. Ld3×c4	e5×d4
15. c3×d4	Te8×e4
16. Lc4—d3	Te4—e7
17. Lc1—g5	Lc8—g4
18. Lg5×f6?	---

Vit gör sig skyldig till en felbedömning. Han tror, att han på detta sätt åstadkommer ett kungsangrepp, men i

Så var det dags att presentera lösningen på bildkryss nr 3. Som lösenord för "utrop" har vi godkänt både "oh" och "ah", och "hoppa" går lika bra som "jumpa". Rymdhundens namn kan stansas med både j och i.

Priserna gick till följande tre fruar: Maja Åberg, Dr Hjorts gata 1 C, Göteborg, 25 kr; Eudokia Nilsson, Hofverbergsgatan 3, Hälsingborg, 10 kr; G. Toll, Skogsvägen 29, Strängnäs, 5 kr.

verkligheten öppnar han blott linjerna för de svarta tornen.

18. ---	g7×f6
19. Ld3×h7†	Kg8—g7
20. Lh7—e4	Ta8—e8!
21. Le4×c6	---

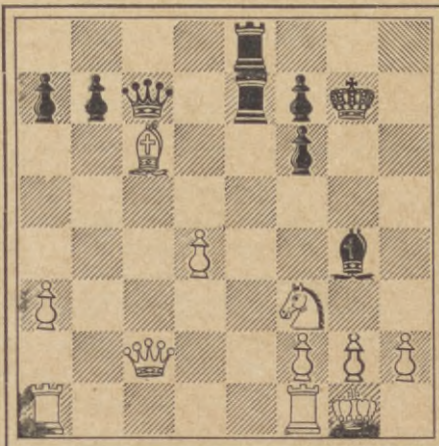
● SLUTET PÅ...

(Forts. fr. sid. 25)

ten riktad mot den uppslukande betongbanan. Kände sej inte så säker i den här höga farten.

Hur många mil de åkt visste han inte, men plötsligt föreslog hon att de skulle stanna en stund. Slå sej ner i en glänta, njuta av kvällens skönhet, prata lite och dela på ett äpple hon hittat i fickan.

Han nickade, slog av på farten och bromsade mjukt in vid den just uppdykande rastplatsen. Gick sen vid hennes sida längs en barrig slingrande stig till en blid glänta. Ägnade inte en tanke åt att stölden kunde vara upptäckt, och att han kanske nu var efterspanad. Kände sej i stället så tillfreds med tillvaron som kanske aldrig tidigare. Tuggade sakta på sin äppelhalva och såg på Karin som satt tyst vid hans sida. Förnam kvällens stillhet och fridsamhet. Kände nåt liknande andakt vid anblicken av de höga träden, som stod där så raka med svagt och vänligt rasslande kronor. Lyssnade förstrött till en porlande bäck, som än-

21. ---	Lg4×f3!
22. Lc6—a4	---

På 22. g2×f3 slår svart inte vits löpare utan spelar 22. —, Te8—h8 och vit har inget försvar mot maten.

22. ---	Dc7—f4
23. g2—g3	Df4—g4
24. Dc2—c3	Te8—h8

och vit gav upp.

nu var klarvaken, muntert småpratande med sej själv.

Han kastade äppelskroten, petade med foten ner den i mossan och flyttade sej en aning närmare henne. Hon betydde allt för honom. Han älskade henne så det nästan gjorde ont. Och nu var hon åter hans.

Sakta tog han hennes hand, och när hon vred upp ansiktet kysste han henne.

Ska vi fara hem nu, sa hon sen. Han nickade, tog hennes arm och gick längs den återvändande stigen mot bilen. Den stod kvar, lydigt beredd. Det var bara att vända och sen sticka ut i trafiken.

Nu var han inte osäker längre. Hon behövde inte uppmana honom att köra fort. Det var bara att trampa ner den villiga gaspedalen och strax började visaren marschera mot hundrakilometersstrecket. Men än duktigare kunde Dodgen vara. Fast nu torde han inte kika åt hastighetsmätaren. Hörde bara hennes förtjusta utrop:

— Hundratjugo nu! Hundratretti! Hundratrettifem!

Han måste le när hon i sin storsamande glädje började sjunga. Han lyssnade till hennes vackra stämma och njöt av tillvaron.

Men så plötsligt hände det. Det gick så snabbt att tankarna inte hann följa med. Uppfattande bara en häftig knall och att ratten slets ur hans händer. Sen den våldsamma stöten som sände honom in i djup medvetslöshet.

Han vaknade upp till hälften vid upprörda, skrikande röster och att nån liksom avlägset sa:

— Flickan är tydligen död, men grabben tycks ha klarat sej. Den förbannade biltjuven.

För ett kort ögonblick vandrade meningarna runt i hans förvirrade hjärna, sen kom åter det befriande mörkret.

Ill.: Elof Lindbäck

● HUSTRAUKTIONER...

(Forts. fr. sid. 21)

billig, den var också praktisk. I och med försäljningen var ju mannen fri från sin hustru, som i sin tur fått en man, som måste försörja henne som om hon var laga hustru. Därmed var ju alla parter nöjda, om än försäljningsceremonin inte var så tilltalande.

Herr Sandberg:

— Om vi skulle ta och jämföra din och min ungdom, pappa

— Jag längtar hem till mamma

● VÄRDAVGIFTERNA...

(Forts. fr. sid. 11)

sjukhjälpstiden för sjukpenningförsäkringen avseende pensionärer är nämligen inte framlagt. Man skulle alltså för dem få två olika sjukhjälpstider, en på tre månader och en på sex månader. En sådan anordning förefaller otymplig. Enklaste sättet att rätta till otympligheten är naturligtvis att även förlänga pensionärernas sjukpenningförsäkring.

Någon rätsida på hela detta vårdproblem torde man inte få förrän man går tillbaka till Gustav Möllers kungstanke att all sjukhusvård borde vara kostnadsfri. Förverkligades denna tanke skulle radikala administrativa förenklingar vinnas. Man skulle vidare tvingas att mer genomtänkt angripa överskottsproblemet än i form av ett kineseri med vårdavgifter.

Red. delar i stort artikelförfattarens åsikter. I motsats till honom anser vi dock, att man inte under några omständigheter, direkt eller indirekt, bör frånta sjuka pensionärer de pengar de eventuellt kan spara på sin folkpension genom att de måste vistas på sjukhus eller anstalter. Till viss del finansieras folkpensionen av en sorts försäkringspremier. Det är därför lika naturligt att sparade pensionspengar går i arv som att andra sparade tillgångar gör det. Att förneka det vore att frångå principen att ålders-folkpensionen inte skall vara behovsprövad. Och denna princip är ju en av grundstenarna i folkpensionslagen.

JÖNKÖPING

Jönköpings BEGRAVNINGSBYRÅ

GUNNAR SVENSON

Barnarpg. 15, tel. 104 26
Engvalls bost., tel. 100 80
Gunnar Svensons bost., tel. 145 48

Allt som tillhör begravingar
ombesörjes av oss

Ombud för Sv. Eldbegängelsefören.

MALMÖ

Fråga alltid efter S:T KNUTS

Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

ALLT i pappersbranschen
billigast från

Skanska Papperscentralen AB.

S:a Promenaden 39 A
Tel. 718 30 — Växel

Vid besök i Malmö
rekommenderas

Ulricedalsgårdens Restaurang

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen
MALMÖ Tel. 153 80

Egen import ger bästa råvaror
till förmånligaste priset

Köp dessutom med 25-rabatt.

Vår katalog har utökats med nya arbetsuppgifter så att den nu omfattar bortåt 200 artiklar.

Köper Ni 25-förpackning reduceras priset med 10 % — en speciell förpackningsform för sjukhus och större förbrukare.

Har Ni provat vår RAMBI-BAST

Kan levereras i 25 olika färger

Med Rambast-lindor får Ni själv en dekorativ skärm till någon av våra tjugofem lampor. All armatur är S-märkt.

Begär vår kompletterade katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö C

Tel. växel 734 75

Utställning: Östra Tullgatan 2

Original SIEVERT gasolkök

- Tänder genast. Brinner i alla väder. En fyllning gas räcker 3—4 veckor.
- Idealiskt i sportstugan, i båten och på bilresan.

Säljes i järnaffärer och välsorterade sportaffärer

AB MAX SIEVERT

En läkemedelsindustri på frammarsch...

medel mot tuberkulos

PAS
Tibinide
Nupasal

vitaminpreparat

Multiplex
Bascoplex
Beviplex

järnpreparat

Guttafer
Di-Ferrosan
Ferro-B m.fl.

Ferrosans verksamhet bygger på mångårig erfarenhet och givande samarbete med svensk medicinsk forskning.

Ferrosans forskning och produktion är huvudsakligen inriktad på vidstående läkemedelsgrupper.

FERROSAN — MALMÖ

Ett av landets ledande företag för

Järn och metaller

Kemikalier

Plastråvaror

Gjuteriförnödenheter

Speditioner

AXEL H. ÅGREN AB

Grundat 1887

GÖTEBORG

Tel. växel 17 20 60, - Telex 2238

Stockholm - Tel. 23 15 40, 23 29 30 - Telex 1338

Lungsjuka husmödrar

*kan vid behov, som skall
styrkas av kurator vid
sanatoriet eller dispensä-
ren, erhålla*

hemhjälsbidrag

under konvalescentvård.

Ansökan ställes till

De Lungsjukas Riksförbund

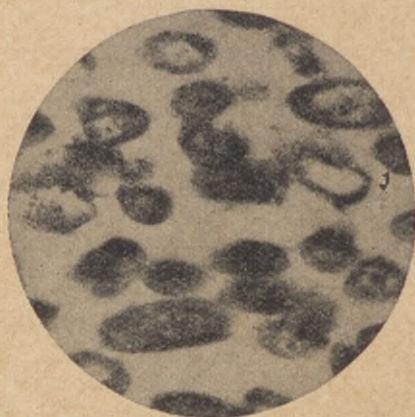
Box 4149 - Stockholm 4

Gynna

svensk industri

CYKLOSERIN KABI

— ett nytt vapen i kampen mot lungtuberkulos

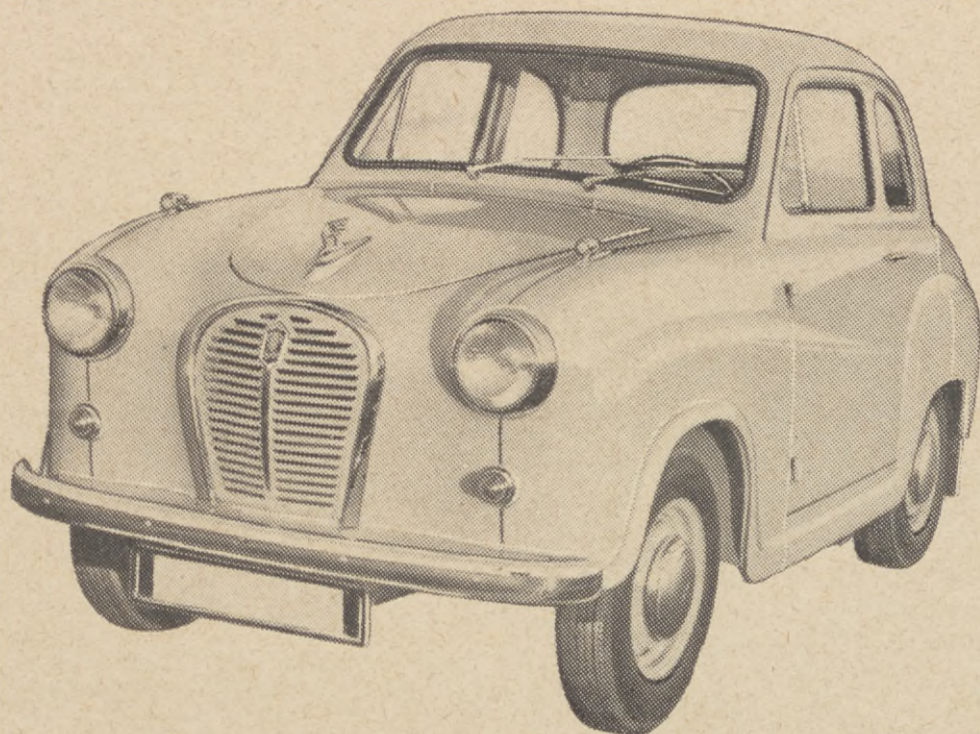
Cykloserin är ett antibiotikum, som bildas av vissa streptomyciesarter. Cykloserin har effekt mot ett flertal grampositiva och gramnegativa bakterier. Av särskild betydelse är emellertid dess verkan mot *Mycobacterium tuberculosis*. Cykloserin erbjuder ännu ett vapen i kampen mot lungtuberkulos, speciellt värdefullt, när resistens mot andra tuberkulostatiska medel uppstått.

Se. provkör, jämför

Ekonomisuveränen

AUSTIN A35

*och övertyga Er om varför alla Austin A35-ägare
är så entusiastiska*

Austin har

- *50 års erfarenhet av biltillverkning*
- *marknadens längsta garanti*
- *oslagbar driftsekonomi,*
segrar i Sveriges, Englands, Frankrikes och Sydafrikas Mobilgas Ekonomilopp
- *låg värdeminskning d.v.s. högt andrahandsvärde*
- *längsta reservdelspriser och fasta reparationspriser*
- *400 auktoriserade serviceverkstuder över hela Sverige*

HANS OSTERMAN

FÖRSÄLJNING AB - SÖDERTÄLJE

En av dem
som vann en bil
i 1957 års DLR-lotteri

VINN 10 AUSTIN BILAR

i De Lungsjukas Riksförbunds Rikslotteri 1958

2.010 värdefulla vinster ● 1:a vinst Austin A95
2—4:e vinst Austin A55 ● 5—10:e vinst Austin A35

*Televisionsapparat eller Presentkort valfritt,
Mopeder, Hushållsassistent, Bordsservis Rörstrand,
Matbestick av rostfritt stål*

Härmed rekvireras st. lotter à
2 kr att sändas mot postförskott + porto,
jämfte dragningslista som sändes omedel-
bart efter dragningen.

Namn:

Adress:

Var god texta!
Sänd ej pengar med denna rekv. (Status 5/58)

Frankeras
med
20-öres
frimärke

DLR-Lotteriet

Box 4149

STOCKHOLM 4

**BILDA FAMILJEKEDJAN!
LOTTPRIS 2 KRONOR
REKVIRERA NU!**

Vid rekvisition av minst 10 lotter —
dragningslista gratis och 10 % rabatt

20 lotter — dessutom portofritt

Minst en lott till varje familjemedlem
ökar familjens vinstchans!

Axlings Bok- & Tidskriftstryckeri
Södertälje 1958